

Er der plads til kunsten?

- En undersøgelse af æstetiske praksissers potentiale i
det sociale arbejde med unge

Sasja Tjerrild Larsen: 20162621

Vejleder: Cecilie K. Moesby-Jensen

Speciale fra Kandidatuddannelsen Socialt Arbejde

Institut for Sociolog og Socialt Arbejde

Aalborg Universitet, København

Antal anslag: 167.528

Forår 2019

Abstract

The purpose of this thesis is to investigate whether there is space for aesthetic and artistic practices in social work with youth at risk in Denmark today. In light of a growing political and academic focus on understanding and trying to solve the problems of this particular group, a recent rise in aesthetic practices and projects can be seen joining the field. Increasingly, youth researchers are requesting further knowledge on what long term value and impact these practices can have on the lives of youth at risk, as well as making a call for bringing the youths' own voices to the foreground in research regarding their lives. Building on the perspectives of young participants in a social theatre project at C:NTACT, this thesis seeks to contribute to this field of knowledge, as well as to giving voice to youth at risk themselves.

In a qualitative, longitudinal case study, based upon existing knowledge from former research as well as my own professional practice, the thesis stands on a hermeneutic inspired approach and strategy. Its empirical material consists of an observational study and interviews with young participants and employees at C:NTACT. The study aspires to understand the informants experiences of C:NTACT's aesthetic practice, through a processual empowerment perspective inspired by John Andersen and Jørgen Elm larsen, and Paulo Freire's Pedagogy of the Oppressed. Combining Bennyé D. Austrung og Merete Sørensens theories on aesthetic learning with Anna Hickey-Moody's Affective Pedagogy, the study first unfolds and analyzes C:NTACT's work and methods. By applying Jane Dalrymple and Jane Boylan's perspectives on advocacy, alongside Margaretha Järvinen og Nanna Mik-Meyer's focus on professional identities, the study further investigates C:NTACT's practice in relation to social work today. Finally, the paper discusses potential consequences of integrating aesthetic practices as actors in the field of social work with youth at risk in Denmark today.

The thesis concludes how C:NTACT's aesthetic practice can be seen to hold an empowerment potential, as it can initiate transformative processes for both the individual as well as collectively, empowering autonomy and voice amongst the participants in their theatre projects. It shows how learning and experiences from their time at C:NTACT can be manifested and show over time, in

other areas of the participants' lives. Furthermore, the paper concludes how C:NTACT can constitute 'little publics' - empowering communities for their participants, giving them voice in relation to an audience and the world around them. The study also shows how C:NTACT's role as an external actor in social advocacy work today can be seen as a valuable strength, as it points to the professional requirements of an equal and trust-based relationship in social work today, as well as the opportunity to freely address the structures impacting the lives of the youth. It also shows how this role can be a challenge to C:NTACT's work, in not having the capacity to deal with the participants' problems on their own, and how this can lead to a holistic focus on the actor network in social work with youth at risk today. I pose the question for further research, of how to integrate and preserve the liberating and empowering potential of these practices, in a coherent and nuanced actor network around the social problems of youth at risk today.

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1: Indledning	s. 1
1.1 Problemfelt	s. 1
1.1.1 Problemformulering	s. 4
1.2 Specialets opbygning	s. 4
1.3 Afgrænsning	s. 5
1.4 Centrale Begreber	s. 6
1.4.1 Unge på kanten	s. 6
1.4.2 Æstetisk praksis og mediering	s. 6
 Kapitel 2: Metodiske og videnskabsteoretiske overvejelser	s. 7
2.1 Videnskabsteoretisk ståsted	s. 7
2.1.1 Jeg ved, at jeg fortolker verden	s. 8
2.1.2 Fremgangsmåde - den hermeneutiske cirkel	s. 9
2.2 Design - et kvalitativt casestudie	s. 11
2.2.1 Et kvalitativt casestudie af C:NTACT	s. 11
2.2.2 Hvad er casen en case af?	s. 11
2.3 Case: C:NTACT	s. 12
2.4. Informanter	s. 13
2.4.1 C:NTACTs ansatte	s. 13
2.4.2 De medvirkende unge	s. 14
2.4.3 Projekt 'Jeg er ikke min sygdom'	s. 15
2.5 Adgang til feltet - min rolle som forsker	s. 15
2.5.1 Forskning i eget felt	s. 16
2.5.2 Nærhed og distance	s. 17
2.5.3 Forforståelser	s. 18
2.5.4 Horisontsammensmeltning	s. 19

Indholdsfortegnelse

Kapitel 3: Udvalgte metoder og empiri	s. 20
3.1 Et kvalitativt forløbsstudie.....	s. 20
3.1.1 Tid og relationer.....	s. 21
3.2 Anvendte metoder.....	s. 22
3.2.1 Metodernes sammenspil.....	s. 22
3.2.2 Deltagerobservation og æstetisk metode som afsæt for interviews.....	s. 23
3.2.3 Det semistrukturerede interview.....	s. 24
3.2.4 Udvælgelse af informanter og generaliserbarhed.....	s. 25
3.2.5 Transskribering.....	s. 26
3.2.6 Kodning og analysestrategi.....	s. 26
3.3 Ethiske overvejelser.....	s. 27
3.3.1 At give stemme eller fortrolighed.....	s. 28
 Kapitel 4: Teori	s. 29
4.1 Overvejelser om teori.....	s. 29
4.2 En kritisk og processuel empowermentforståelse.....	s. 31
4.3 Freire og de undertrykte pædagogik.....	s. 32
4.3.1 Freire's praksis.....	s. 33
4.4 Hickey-Moody - unge på kanten i kunstneriske projekter.....	s. 33
4.4.1 Den affektive pædagogik.....	s. 34
4.5 Austrig og Sørensen - Æstetik og læring.....	s. 35
4.5.1 Æstetisk virksomhed og oplevelse.....	s. 36
4.6 Dalrymple & Boylan - Advocacy i socialt arbejde.....	s. 36
4.7 Järvinen & Mik-Meyer - Nye professionelle identiteter.....	s. 38
4.8 Læsevejledning til analyse.....	s. 39

Indholdsfortegnelse

Kapitel 5: Analysens Første Del -

Unges oplevelser og udvikling i et C:NTACT projekt.....	s. 40
5.1 C:NTACTs empowermentpotentiale.....	s. 40
5.2 Dialog: at strikke historier sammen.....	s. 42
5.3 Fabulation og tavs viden: lyde, farver og en vulkan i udbrud.....	s. 44
5.4 Æstetisk oplevelse - kommunikation til omgivelser.....	s. 46
5.4.1 Mødet med publikum.....	s. 47
5.5 Små offentligheder: fællesskab der gør forskel.....	s. 50
5.6 Delkonklusion.....	s. 52

Kapitel 6: Analysens Anden Del - Advocacy og aktørrolle.....s. 53

6.1 Det er ikke mig, det handler om.....	s. 53
6.2 En vigtig platform.....	s. 55
6.3 En anderledes faglighed.....	s. 58
6.4 Delkonklusion.....	s. 61

Kapitel 7: Diskussion - Muligheder og udfordringer.....s. 62

7.1 Motivation og reel frihed.....	s. 63
7.2 Et advocacy puslespil.....	s. 65
7.3 Æstetiske potentialer eller social kontrol?.....	s. 67

Kapitel 8: Konklusion.....s. 69

Litteraturliste.....	s. 74
----------------------	-------

Kapitel 1: Indledning

Det er svært at sige præcist, hvornår det første spadestik til dette speciale blev taget. Idéen bag udspringer af en mangeårig nysgerrighed og interesse omkring æstetik og kunst som metode og praksis i socialt arbejde. Gennem min uddannelse og baggrund fra henholdsvis scenekunstverdenen, Kaospiloterne og Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde er jeg blevet gjort bekendt med forskellige teorier og perspektiver om, hvad det sociale arbejdes felt kan siges at indeholde. Jeg er nysgerrig på, hvad socialt arbejde kan gøre for det enkelte menneske, såvel som for sammenhænge og fællesskaber mennesker imellem, og jeg er interesseret i, hvilken rolle kunsten kan spille herfor. Jeg er drevet af spørgsmålet om, hvorledes der er plads til kunsten i det sociale arbejde?

1.1 Problemfelt

På konferencen 'Fra kanten til fællesskabet' d. 15. Maj 2019 samledes aktører fra fonde, kommuner og civile initiativer fra hele landet i en debat om, hvordan man i fremtiden kan sikre at unge på kanten bliver inkluderet i samfundets fællesskaber (Tuborgfondet 2019). Ifølge den seneste fællesskabsmåling fra Det nationale forsknings og analysecenter for velfærd VIVE, viser tal, at 5,1 pct. af 18-29 årige i Danmark i dag kan betegnes som socialt udsatte (VIVE 2017). Tal fra samme år viser at 70.000 unge mellem 15-29 år, svarende til hver 17. ung, står uden job eller uddannelse (Undervisningsministeriet 2017). I søgen efter fælles løsninger på udfordringerne forbundet til denne ungegruppe kan konferencen ses som et led i en række politiske såvel som akademiske initiativer og undersøgelser, der i de senere år har haft fokus på inklusion af unge på kanten.

I et blik på ungdomskulturen i dag peger flere ungdomsforskere på, hvordan denne præges af tendenser som øgede forventningspres og krav om præstation, hvorfor de unge dermed kan finde det sværere se sig selv som en del af fællesskabet og samfundet (Katzenelson, Jørgensen & Sørensen 2015, Nielsen & Sørensen 2017). Til spørgsmålet om hvem de unge på kanten er, svarer Katzenelson et al., at hvad der synes især at kendetegne disse unge, er sociale problemer af kompleks og forskelligartet karakter (Katzenelson et al. 2015: 10). De beskriver hertil,

hvordan et fællestæk for de unge er, at de i længere perioder er uden varig tilknytning til samfundets fællesskaber, eksempelvis uddannelses- og beskæftigelsesområdet, og at mange har jævnlig kontakt til det offentlige sociale indsatser og institutioner (Katzenelson et al. 2015: 14). På samme tid beskriver de unge at være trætte af det etablerede offentlige system, og at de oplever dette som mangelfuldt, hvorfor deltagelsen i forskellige indsatser ofte bliver sporadisk og ustabil (Katzenelson et al. 2015: 14). Denne viden tydeliggør et behov for forskningsmæssigt at fokusere på, hvordan alternative indsatser og fællesskaber opleves og kan være til gavn for de unge på kanten.

I de senere år har man kunnet spore en opblomstring af kreative og alternative tilbud, som netop taler sig ind i det sociale arbejde med unge på kanten i inddragende og styrkende æstetiske praksisser og projekter¹. I takt med denne opblomstring kan man både internationalt og herhjemme spore et forskningsmæssigt felt, der kredser om kunstens bidrag og potentialer i det sociale arbejde (Hall 2005, O'brien & Donelan 2008, Hickey-Moody 2013, Sørensen & Nielsen 2017). Overordnet kan der i dette forskningsfelt spores to positioner; dels en entusiastisk position der advokerer for brugen af kunstneriske redskaber i arbejdet og løsningen på de unges problemer, og dels en kritisk (Sørensen & Nielsen 2017: 35f). Hickey-Moody der positionerer sig i forhold til sidstnævnte, kritiserer den entusiastiske position for at tilpasse forskningsfeltet til et policy-sprog, der vægter de æstetiske projekters evne til at tilpasse de unge ind i samfundets herskende værdier og normer frem for at understøtte de unges muligheder for at finde sine egne udtryk og stemmer (Sørensen & Nielsen 2017: 37). Hickey-Moody peger i stedet på vigtigheden af at udforske, hvordan vi kan forstå og arbejde med kunst og æstetik, ikke som teknologier for social kontrol men derimod som metoder for at artikulere de unges stemmer og for at fremme nye måder at være og vide på (Hickey-Moody 2013).

En anden del af kritikken omhandler manglen på forskning, der kan bidrage med viden om projekternes reelle betydning i forhold til at give de unge stemme og handlekraft, der kan overføres til andre områder i deres liv (Brice i O'brien & Donelan 2008: xii). Dette lægger op til

¹ Rapolitics: www.rapolitics.dk, Opgang2: www.opgang2.dk, Livsbanen: www.livsbanen.dk, KBH+: www.kbhplus.dk/ung

undersøgelser af disse æstetiske praksisser med et fokus på, hvad det er for et socialt arbejde, der foregår i disse praksisser, hvordan dette opleves af de unge både i og efter projekterne, samt hvilke muligheder og udfordringer der følger med at inddrage æstetiske praksisser i det sociale arbejdes felt.

I relation til Hickey-Moody's pointe om hvordan de æstetiske praksisser kan artikulere de unges stemmer samt i relation til at forstå og håndtere de unge på kanten, peger flere ungdomsforskere på vigtigheden af både at se på de unges strukturelle omstændigheder og vilkår samt af at forstå, hvordan tilværelsen som ung på kanten ser ud fra de unges eget perspektiv (Katzenelson et. al 2015, Sørensen & Nielsen 2017, Schjær Jensen 2014). En central pointe hertil er, hvorledes disse studier er særligt vigtige, idet de omhandler mennesker, for hvem det kan være svært at komme til orde i samfundet i dag (Katzenelson et. al 2015). Det er i forbindelse med både den politiske og forskningsmæssige ambition om at søge en større forståelse og afdækning af unge på kantens stemmer og oplevelser af eget liv samt hvordan man kan forstå det sociale arbejde med unge i en æstetisk praksis, at jeg finder mit fokus.

Specialet er opstået på baggrund af et praktikforløb, og tager form som et case- og forløbsstudie af et konkret teaterprojekt med unge på kanten. Undersøgelsen er designet som et forløbsstudie, hvor jeg følger de unge over tid, både under og efter deres deltagelse i projektet, hvormed jeg søger at komme med et ydmygt bidrag til den efterspurgte forskning på dette område. Jeg tager afsæt i et empowermentperspektiv. Det gør jeg ved at stå på skuldrene af ovennævnte forskningsfelt, der peger på kunstens potentiale i det sociale arbejde samt i forbindelse med de æstetiske projekters ambition om at ruste og give de unge stemme. Den udvalgte case er C:NTACT projektet 'Jeg er ikke min sygdom'. C:NTACT har i en årrække på over 20 år dels arbejdet med en inddragende og stemmegivende æstetisk praksis, og dels hjulpet de unge medvirkende videre i livet. Jeg læner mig desuden op af Ragin og Amoros formål om gennem forskning i det sociale felt at 'give stemme' (Ragin & Amoroso 2011: 35), og ønsker med specialet at nærme mig de medvirkende unge som oplevere af eget liv og situation, og gennem deres fortællinger forstå og kaste lys over det sociale arbejde, der finder sted i et æstetisk

teaterprojekt. Således skal jeg med mine informanternes stemmer og C:NTACT som case, svare på nedenstående problemformulering.

1.1.1 Problemformulering

Hvordan kan man i et empowermentperspektiv forstå unges oplevelser af æstetisk praksis i socialt arbejde? Hvordan kan man i lyset heraf forstå æstetiske praksisser som aktør i det sociale arbejde for unge?

Arbejdsspørgsmål:

- *Hvordan oplever de unge at bruge æstetisk mediering til at forstå og kommunikere til deres omgivelser omkring deres liv og situation?*
- *Hvordan kan man forstå C:NTACTs æstetiske praksis i socialt arbejde i et advocacy perspektiv?*
- *Hvilke muligheder og udfordringer kan forbindes med at inddrage æstetisk praksis i socialt arbejde?*

I besvarelsen af min problemformulering inddrager jeg som nævnt et casestudie, nemlig C:NTACT projektet 'Jeg er ikke min sygdom'. For at operationalisere og besvare min problemformulering tager jeg udgangspunkt i de tre arbejdsspørgsmål, hvilke jeg vil tilgå i analysens to dele samt i opgavens afsluttende diskussion.

1.2 Specialets opbygning

Specialet er inddelt i otte kapitler. I kapitel et præsenteres det problemfelt, jeg med dette speciale taler mig ind i samt problemformulering, afgrænsning og centrale begreber. Kapitel to indeholder mine metodiske og videnskabsteoretiske overvejelser samt en beskrivelse af min fremgangsmåde. I dette kapitel præsenteres også undersøgelsens design som et casestudie og den udvalgte case samt teoretiske og metodiske overvejelser om min forskerrolle og det at udføre

forskning i eget felt. I tredje kapitel præsenteres udvalgte metoder og disses sammenspil i rammen af undersøgelsens form som et kvalitativt forløbsstudie. Heri præsenteres ligeledes min kode- og analysestrategi og etiske overvejelser forbundet med forskningsprojektet. I opgavens fjerde kapitel præsenteres teoretiske overvejelser og de udvalgte teoretikere, perspektiver og begreber. Specialets femte kapitel består af analysens første del, hvori jeg fokuserer på de unges oplevelser i et C:NTACT projekt i relation til forskningsspørgsmålet om, hvordan de unge oplever at bruge æstetisk mediering til at forstå og kommunikere til deres omgivelser omkring deres liv og situation. Her inddrages Freire og Andersen og Elm Larsens empowermentforståelser samt Hickey-Moody og Austring og Sørensens teorier og perspektiver omkring æstetisk praksis. Det sjette kapitel udgør analysens anden del, hvori jeg i forhold til det andet arbejdsspørgsmål antager et aktørperspektiv på C:NTACTs praksis i lyset af Dalrymple og Boylan samt Järvinen og Mik-Meyers perspektiver på advocacy og professionelle identiteter. Kapitel syv udgør opgavens diskussion, der fokuserer på det tredje og sidste arbejdsspørgsmål om, hvilke muligheder og udfordringer der kan forbindes med inddragelsen af æstetisk praksis i socialt arbejde med unge på kanten. Med afsæt i opgavens analyser og diskussion samler jeg i kapitel otte op på specialets centrale pointer og fund samt reflekterer over spørgsmål til videre undersøgelse i opgavens konklusion.

1.3 Afgrænsning

I relation til besvarelsen af opgavens problemformulering afgrænser jeg mig med valget af C:NTACT som case til at fokusere på teater som et eksempel på æstetisk praksis. Ligeledes i relation til opgavens fokus afgrænser jeg mig med det valgte projekt fra at undersøge C:NTACTs praksis i produktioner med øvrige sociale grupper. Idet undersøgelsen tager udgangspunkt i en dansk kontekst, afgrænser jeg mig således også fra at fokusere på C:NTACTs internationale projekter. I relation til undersøgelsens formål og spørgsmål vil forståelser af æstetisk praksis i relation til socialt arbejde blive belyst ud fra perspektiver fra de medvirkende unge og C:NTACTs ansatte. På den måde afgrænser jeg mig fra at belyse oplevelser af æstetisk praksis for publikum og C:NTACTs samarbejdende aktører, eksempelvis kommuner og skoler. I lyset af

specialeforløbets rammer og varighed, afgrænser jeg mig endeligt fra at inddrage ny viden om andre sociale, æstetiske projekter, en viden jeg dog finder hos bl.a. Sørensen og Nielsen (2017).

1.4 Centrale begreber

1.4.1 Unge på kanten

Jeg anvender begrebet ‘unge på kanten’ i lyset af Katzenelson et al.’s forståelse af, at de unges udsathed skal forstås som en proces, der forhandles og udvikles i komplekse sammenhænge mellem de unge og deres omgivelser samt at de unges udsathed kan gå i flere retninger (Katzenelson et al. 2015: 16). Som nævnt i indledningen, peger Katzenelson et al. på den voksende gruppe unge, der er præget af komplekse sociale problemer, og som har sværere ved at finde sin plads i samfundet (2015: 9). Unge som derfor kan savne sociale netværk og føle sig socialt isoleret, og herunder også unge der af sundhedsmæssige årsager anses som udsatte, fordi de i længere perioder kan være uden en solid tilknytning til samfundets fællesskaber (Katzenelson et al. 2015: 12). Hos Nielsen og Sørensen indebærer begrebet en forståelse af, at selv de unge der af den ene eller anden årsag har begrænsede muligheder for at udfolde deres individualitet og identitet, konstant indgår i kontekster, hvori de konfronteres med individualiseringsbølgens valg (Nielsen og Sørensen 2017: 33). Med ovenstående anvender jeg begrebet unge på kanten i forhold til mine informanter med en forståelse af, hvordan disses situationer netop forårsager længere perioder udenfor samfundets fællesskaber samt af, hvordan de kontekster, som de unge indgår i, løbende forandrer og former den udsathed, de unge oplever, og at deres udsathed dermed kan føles og vise sig forskelligt på forskellige tidspunkter og områder i deres liv.

1.4.2 Æstetisk praksis og mediering

Jeg anvender begrebet *æstetisk praksis*, hvad der i bred forstand kan forbindes til arbejdet med kunst og udtryksformer såsom billedkunst, teater, dans og andre scenekunstneriske praksisser. I dette speciale anvender jeg begrebet i relation til C:NTACTs arbejde med teater og de inkluderede øvelser og metoder relateret til dét at stå på en scene og lave teater. Jeg er inspireret

af Austring og Sørensen karakterisering af teater som en form for æstetisk praksis, der gennem sanselige og symbolske udtryksformer i didaktisk og pædagogisk forstand kan lære os om os selv og verden (Austring & Sørensen 2006: 68). Ligeledes inspireret af Austring og Sørensen anvender jeg deres forståelse af teatret som en form for æstetisk mediering, der rummer udtryksformer som bevægelser, stemmeføring, rekvisitter og lyde i relation til det æstetiske arbejde, jeg ser blandt de unge og ansatte i projekt 'Jeg er ikke min sygdom' (Austring & Sørensen 2006: 73).

Kapitel 2: Metodiske og videnskabsteoretiske refleksioner

I dette kapitel skal jeg først præsentere mit videnskabsteoretiske ståsted. Herefter følger afsnit om min metodiske tilgang og fremgangsmåde og om undersøgelsens design som et casestudie. Dernæst præsenteres den udvalgte case og undersøgelsens informanter, og i kapitlets endelige afsnit skal jeg udfolde min adgang til feltet som forsker i eget felt.

2.1 Videnskabsteoretisk ståsted

I forhold til den nysgerrighed der driver dette projekt, er jeg i min undersøgelse inspireret af hermeneutikken. Med hermeneutikken følger en grundlæggende forståelse af, at mennesket og verden ikke lader sig observere i sine rene former, og at viden og mening derfor skal fremskaffes gennem fortolkning (Juul 2012: 108).

Jeg ønsker i mit fortolkningsarbejde i dette speciale at bringe min eksisterende viden og forforståelser i spil, hvad jeg relaterer til den hermeneutiske cirkel og til Heidegger og Gadamer's filosofiske hermeneutik (Juul 2012: 111, 121). Den hermeneutiske cirkel afspejler en kontinuerlig cirkulær bevægelse mellem dele og helhed, hvori fortolkning altid vil kunne forandres gennem nye erkendelser (Juul 2012: 111). Hos Gadamer og Heidegger placeres forskeren selv i den hermeneutiske cirkel, idet forskeren skal forstås som værende en del af den verden, hun eller han fortolker (Juul 2012: 110f). Hvordan den hermeneutiske cirkel metodisk

har præget min specialeproces i interaktioner mellem mine forforståelser, empiri, teori og analysearbejde, vil blive uddybet i afsnit 2.1.2. Først skal jeg i det følgende redegøre for, hvilken betydning jeg ser, at den hermeneutisk-fortolkende tilgang har haft for min tilgang til projektet.

2.1.1 Jeg ved, at jeg fortolker verden

I Heideggers hermeneutik findes en forståelse af, at mennesket altid er tilstede i en verden og tid præget af fordomme og traditioner, der er bestemmende for dets muligheder og fortolkning. Vi kan ikke sætte os udover denne verden ej heller sætte den i parentes, og idet vores forståelser og viden er fortolket, kan vi aldrig nå frem til en endelig erkendelse (Juul 2012: 121). Altså kan den viden jeg producerer i dette speciale ikke siges at være sikker, men derimod at være præget af mine fordomme og af min tilstedeværelse i verden, hvorfor det er en central opgave for mig som forsker at reflektere over og eksplicitere den række af fordomme, jeg tager med ind undersøgelsesfeltet (Juul 2012: 129). Ifølge Gadamer skal dette forhold ikke forstås som et problem men tværtimod som en produktiv nødvendighed, der gør mig i stand til som forsker at erfare og stille spørgsmål (Juul 2012: 122). I hermeneutisk forstand begynder denne påvirkning allerede i begyndelsen af en undersøgelse, og det er også tilfældet i mit projekt i kraft af min faglige baggrund og af min rolle i forhenværende praktik hos C:NTACT. Jeg er eksempelvis gået til projektet med en central forforståelse om, at æstetisk praksis rummer et potentiale for at støtte individer og gruppers udfoldelse og selvudvikling. Denne forståelse har været med til at bane vej for undersøgelsens empowermentfokus. Ligeledes er jeg gået til projektet med en nysgerrighed omkring det arbejde, der foregår med de unge på kanten hos C:NTACT i forhold til deres baggrund som æstetikere og kunstnere frem for som socialarbejdere. Disse forhold har i hermeneutisk optik haft betydning for udformningen af min undersøgelse, idet de har været med til at definere hvilke temaer, jeg er optaget af og hvilke spørgsmål jeg finder relevante at rejse.

En yderligere uddybning af hvilke forforståelser der har formet specialets undersøgelse, vil blive beskrevet i afsnit 2.5.3 i sammenhæng med min metodiske forståelse af min forskerrolle.

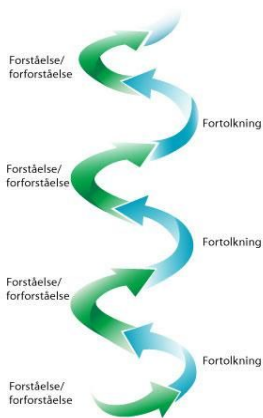
I min tilgang til undersøgelsen, er jeg inspireret af den hermeneutiske forståelse af, at mennesket ved, at vi fortolker verden, og dermed at vi kunne have fortolket den anderledes (Juul 2012:

110). Derfor har jeg løbende kvalificeret og udfordret mine forforståelser i mødet med den virkelighed, jeg møder i min case. Det er disse bevægelser jeg skal redegøre for i det følgende afsnit.

2.1.2 Fremgangsmåde - den hermeneutiske cirkel

Den hermeneutiske cirkel har dannet ramme for min undersøgelse, i kontinuerlige bevægelser mellem mine forforståelser og de nye erkendelser der er opstået i den indsamlede data, i de løbende udvalgte teorier og i mit analysearbejde. Jeg forstår disse bevægelser som et dialogisk samspil mellem min eksisterende viden og den data, der viser sig undervejs i undersøgelsen, et samspil der har været min sti til ny viden (Ragin & Amoroso 2011: 59). I det følgende vil jeg beskrive, hvorledes jeg har anvendt cirklen og herunder illustrere denne dialogiske og abduktive tilgang.

Figur 1: den hermeneutiske spiral. Videnskab.dk²

Den hermeneutiske cirkel kan som beskrevet forstås som den vekselvirkning af bevægelser, der foregår mellem empiri og teori og mellem forsker og genstandsfelt. Jeg placerer mig mod den metodologiske forståelse af cirklen, hvori den anvendes som et epistemologisk princip og hvor fortolkning forstås som metode til at opnå erkendelse (Christensen et al. 2015: 32). Det betyder, at jeg i min analyse inddrager både mine forforståelser samt teori udledt heraf, som eksempelvis

² Illustreret af Mette Friis-Mikkelsen; <https://videnskab.dk/kultur-samfund/hvad-er-hermeneutik>

undersøgelsens overordnede empowermentperspektiv, til fortolkning af data. Det betyder ligeledes, at jeg ad flere omgange i forskningsprocessen møder nye erkendelser og forståelser i data for så at vende mig mod teorien igen. Et eksempel herpå er, hvorledes oplevelser af vigtigheden af at råbe op hos både de unge og ansatte, ledte mig til teori om advocacy i det sociale arbejde.

Cirklen i nærværende projekt har sit udgangspunkt i et evalueringsstudie fra et forhenværende praktikforløb. Jeg så potentialet for at bygge videre på denne viden i et kvalitativt forløbsstudie, hvori jeg havde muligheden for at følge de unge over tid og dermed bidrage til forskningsfeltet omkring unge på kantens oplevelser af, at medvirke i og være på den anden side af et æstetisk teaterprojekt. Empiri fra det forhenværende projekt består af et observationsstudie samt af 5 kvalitative interviews med henholdsvis tre unge medvirkende fra projekt 'Jeg er ikke min sygdom', den her tilknyttede projektleder og C:NTACTs kreative direktør. I dette materiale gjorde jeg mig nogle teoretiske betragtninger, der ledte mig til nye forforståelser om eksempelvis de ansattes faglighed samt til nye teoretiske forbindelser hos bl.a. ungdomsforskeren Hickey-Moody og de æstetiske forskere Astring og Sørensen. Med disse opstod nye spørgsmål og hypoteser, herunder undersøgelsens centrale spørgsmål om, hvilke muligheder og udfordringer der kan være ved at inddrage æstetisk praksis i det sociale arbejde med unge på kanten. Baseret på disse forforståelser og teorier udformede jeg en ny kodning af alle interviews samt dele af observationsstudiet. Denne kodning fik betydning for udarbejdelsen af nye spørgsmål og interviewguides, der således havde en deduktiv karakter fremført i tre nye interviews med de samme tre unge. Heraf opstod atter nye forståelser, eksempelvis hvordan teori omkring advocacy i empowermentbaseret socialt arbejde var nyttig for analysen af C:NTACT som aktør i dette felt. Cirklen omfatter altså empiri i form af observation, interviews og teori fra både det forhenværende projekt samt fra dette speciales undersøgelse.

Således forstår jeg min anvendelse af den hermeneutiske cirkel som en abduktiv tilgang og metode, hvor bevægelser mellem forforståelser, teori og empiri har præget mit fortolkningsarbejde samt udviklet og givet retning til min analyse. I det følgende skal jeg

præsentere den virkelighed, hvori undersøgelsen og disse bevægelser har fundet sted - specialets case.

2.2 Design - et kvalitativt casestudie

Idet jeg ønsker at studere æstetisk praksis i socialt arbejde som et socialt fænomen i lyset af de unges oplevelser, anvender jeg et kvalitativt metodedesign, der netop udmærker sig ved at få subjekters intentioner, erfaringer og meninger frem i lyset (Christensen et al. 2015: 33). I relation til den viden jeg søger om unge på kanten i et teaterprojekt, giver det i hermeneutisk optik mening at udføre undersøgelsen som et kvalitativt casestudie. Casestudiet skal hjælpe mig i relation til undersøgelsens problemformulering, hvor jeg søger både en dybere forståelse af casen i sig selv såvel som en nuancering af et mere generelt problem, hvilket jeg forstår i relation til Stakes casestudier (Stake i Denzin & Lincoln 1994), der vil blive beskrevet i det kommende afsnit.

2.2.1 Et kvalitativt casestudie af C:NTACT

Jeg vælger som beskrevet casestudiet som forskningsdesign, idet jeg ønsker viden om de unge samt, hvordan man ud fra deres oplevelser kan forstå det sociale arbejde i en æstetisk praksis. Jeg relaterer dette til Stakes teorier omkring instrumentel og 'intrinsic' interesse (Stake i Denzin & Lincoln 2000: 437) og til Flyvbjergs atypiske eller ekstreme case (Flyvbjerg i Brinkmann & Tanggaard 2015: 508). For at opnå den viden jeg søger, har jeg brug for at gå tæt på de unge, og casestudiet er her et oplagt valg, fordi det giver mig mulighed for at få de unges stemmer med. Med Stakes ord skal jeg søge at svare på, hvad *casen er en case af?* (Stake i Denzin & Lincoln 2000: 448).

2.2.2 Hvad er casen en case af?

Jeg søger med specialet at nærme mig en dybere forståelse af empowerment af unge på kanten gennem æstetiske praksisser og projekter, hvilket jeg forstår i lyset af Stake's instrumentelle interesse, hvor ens case er sekundær i forhold til det, man ønsker viden om, og hvor hensigten er

at opnå en større og dybere forståelse af et bredere fænomen (Stake i Denzin & Lincoln 2000: 437). I forhold til min instrumentelle interesse kan C:NTACT repræsentere en organisation, der med et mål om at give unge stemme gennem teater kan siges at anvende æstetisk praksis i socialt arbejde med unge på kanten. Til Stake's spørgsmål er casen i dette tilfælde således en case af æstetisk praksis i socialt arbejde.

Ligeledes besidder jeg i projektet en 'intrinsic' interesse, hvilken karakteriseres ved, at man først og fremmest ønsker en dybere forståelse af casen i sig selv (Stake i Denzin & Lincoln 2000: 447). Jeg er interesseret i netop C:NTACT, idet jeg ser, at de særligt kan lære mig noget af relevans for udviklingen og forståelsen af æstetisk praksis i socialt arbejde med deres tilgang til arbejdet med unge på kanten. Dette relaterer jeg til Flyvbjergs atypiske eller ekstreme case, der udvælges med formålet at opnå viden om det særligt problematiske eller succesfulde ved den valgte case (Flyvbjerg i Brinkmann & Tanggaard 2015: 508) og jeg forstår C:NTACT i lyset heraf, som en organisation der profilerer sig ved at bruge teatret i empowermentarbejde med udsatte grupper, og som med teatrets form kan siges at ruste og give stemme til de unge i mødet med publikum. Endeligt læner jeg mig op af Flyvbjerg i relation til diskussionen om generalisering i kvalitative casestudier, og hans pointe om, hvorledes det er en misforståelse at casestudiet ikke kan bidrage til generel viden, og hvordan eksemplets magt i casestudier er videnskabeligt undervurderet (Flyvbjerg i Brinkmann og Tanggaard 2015: 499). Desuden til en pointe hos Kvale og Brinkmann om, at det interessante i casestudiet ikke er universel generaliserbar viden, men hvorvidt der er tale om en viden man kan generalisere til andre relevante og lignende situationer (Kvale & Brinkmann 2009: 289).

2.3 Case: C:NTACT

C:NTACT er en socialøkonomisk virksomhed, der ønsker at skabe social forandring ved at bruge redskaber fra teater som metode til både at ruste de medvirkende unge og til at skabe forandrende møder i samfundet.

Gennem teaterforestillinger tilbyder C:NTACT en platform for de grupper og stemmer, de mener er i fare for ellers ikke at blive hørt, ved at give plads til de unge medvirkende og deres fortællinger. De medvirkende er ikke skuespillere men virkelige personer, der deler deres egne personlige fortællinger om forskellige sociale problemstillinger. I et æstetisk samarbejde med C:NTACTs ansatte udvikles de unges historier i kunstneriske iscenesættelser. De medvirkende rekrutteres som oftest gennem C:NTACTs forskellige portaler, sociale medier og netværk i henhold til den givne forestillings problemstilling. Den endelige rekruttering af medvirkende foregår i individuelle samtaler med forestillingens projektleder.

Det er C:NTACTs vision at bruge teatrets og æstetikens virkemidler og rum som forandringsnøgle til at gøre mennesker livsduelige og til at skabe ligeværdige møder i samfundet, i en undersøgende tilgang til de sociale udfordringer, vi står overfor i dag. I socialt arbejdes øjemed er det C:NTACTs ønske at ruste de unge medvirkende samt at sætte fokus på aktuelle samfundsmæssige problemstillinger. I deres projekter arbejder C:NTACT aktivt på at invitere og komme ud til de respektive fagfolk, politikere og sociale institutioner, der har med den givne gruppe af unge at gøre. Foruden forestillingerne udfører C:NTACT forskellige aktiviteter og workshops på blandt skoler og i internationale projekter. Alt sammen bygger det på samme metode, at bruge teater til at skabe social forandring³.

2.4. Informanter

2.4.1 C:NTACTs ansatte

Henrik

Henrik er C:NTACTs kreative direktør og kunstneriske leder og selve manden bag værket, da det var ham der i sin tid stiftede det sociale projekt, der i dag er organisationen C:NTACT. Han var i en årrække forestillingsleder på Det Kongelige Teater og herefter Teaterchef på Betty Nansens Teatret, hvorfra han stiftede C:NTACT. Henrik har sammenlagt været i teaterverdenen i over 30 år, og har siden 2006 fuldt dedikeret sin tid og sit arbejde til C:NTACT.

³ www.contact.dk

Leonora

Leonora er ansat som projektleder i C:NTACT, og er den tilknyttede projektleder på projekt 'Jeg er ikke min sygdom'. Hun har en baggrund som cand.mag. i Teater og Performance, og har været på C:NTACT, siden hun blev uddannet for tre år siden. Leonora har været projektleder på adskillige af C:NTACTs forestillinger og er også en del af den stab, der udvikler og udfører skoleprojekter rundt om i landet.

2.4.2 De medvirkende unge

Marie

Marie er 20 år gammel og har været somatisk syg i størstedelen af sit liv. Det meste af sin ungdom har hun tilbragt på hospitaler, hvorfor hun i lange perioder har været isoleret fra omverdenen. Hun har gennemført en ungdomsuddannelse og drømmer om at færdiggøre en videregående uddannelse. Marie er kronisk syg og skal være ind og ud af hospitaler resten af sit liv.

Sofie

Sofie er 26 år gammel og har flere psykiske diagnoser. Sofie har flere gange været indlagt på psykiatrisk afdeling og tager dagligt medicin. Sofie har ikke en ungdomsuddannelse, men ønsker at få en på et tidspunkt. Hun er på kontanthjælp men har et frivilligt fritidsarbejde.

Liv

Liv er 23 år gammel og blev somatisk syg for 5 år siden. Liv har en baggrund i et kriminelt miljø, hvilket hun har vendt ryggen men døjer med psykiske problemer som følge heraf. Liv har i de senere år udført frivilligt arbejde og drømmer om at uddanne sig kreativt og arbejde med mennesker. Livs sygdom kan i perioder holdes nede, men sygdommen vil følge hende livet ud.

2.4.3 Projekt 'Jeg er ikke min sygdom'

Projektet hvori jeg møder de unge, er et forestillingsprojekt af fem måneders varighed. Projektet består af to produktionsuger, hvori de unge arbejder med udviklingen af deres monologer på teatret, af to premiereforestillinger hos C:NTACT og endeligt af 13 turnéforestillinger rundt i landet. I både produktions- og turnéperioden foregår løbende fælles aktiviteter med de unge. Forestillingen består af de unges egne personlige fortællinger og handler om unge sygdomsramte og om det have en anderledes ungdom end de fleste. 11 unge medvirkede.

2.5 Adgang til feltet - min rolle som forsker

I det følgende skal jeg belyse min forskerrolle i relation til undersøgelsens case og felt. I kraft af min rolle i den udvalgte case er jeg solidt plantet i den hermeneutiske cirkel som en væsentlig del af den verden, jeg undersøger. Derfor skal jeg, inden jeg går til projektets empiri og metode, indledningsvist redegøre for min teoretiske og metodiske forståelse og brug af denne rolle.

Opgavens case er som beskrevet valgt på baggrund af et tidligere praktikforløb, hvor jeg havde min daglige gang hos C:NTACT i en periode på seks måneder. Under praktikken havde jeg to primære roller; at lave et forskningsbaseret evalueringsprojekt og at være produktionsassistent på forestillingen 'Jeg er ikke min sygdom'. I forhold til førstnævnte var det min opgave at indsamle data fra projektet og organisationen for at teste og udvikle et evalueringsdesign. I rollen som produktionsassistent assisterede jeg den tilknyttede projektleder i både det æstetiske og sociale arbejde med de medvirkende unge. I begge roller har det været en central del af mit arbejde at skabe en tillidsfuld relation til de unge. Jeg fandt, at det særligt var i interviews og de æstetiske refleksionsøvelser samt i de mere uformelle situationer i rollen som produktionsassistent, at en tillid syntes at opbygges, både blandt de ansatte og jeg og blandt de medvirkende og jeg. Denne tillid viste sig i de unges villighed til deltagelse i undersøgelsens forskellige metoder og i deres åbne tilgang til mig og mine spørgsmål. Dette forstår jeg i lyset af Karpatschofs pointe om, hvorledes empiri påvirkes af forskerens tillidsforhold til sit felt (Karpatschhof i Brinkmann & Tanggaard 2015: 455). Jeg forstår disse roller som havende understøttet mit arbejde med at

undersøge og forstå den kompleksitet, der karakteriserer de unges liv, og som at udgøre centrale grundsten for min videre forskerrolle i udførelsen af dette speciale. Jeg er i dag fortsat tilknyttet C:NTACT som ekstern konsulent og vil i de følgende afsnit beskrive, hvordan jeg på baggrund af ovenstående, metodisk og teoretisk er gået til en interessant opgave i dette speciale, at lave forskning i mit eget felt.

2.5.1 Forskning i eget felt

Det felt, jeg er en del af i dette speciale, er både C:NTACT projektet 'Jeg er ikke min sygdom' samt området for æstetisk praksis i det sociale arbejde i kraft af min faglige erfaring og baggrund. Teoretisk såvel som metodisk er jeg opmærksom på dette forhold, og jeg læner mig først opad Wadel der med Lofland & Lofland pointerer, hvordan kvalitativ forskning *“encourages you to start where you are - to use your current situation or past involvement as a topic of research”* (Lofland & Lofland citeret i Wadel 2014: 37).

Wadel lister tre gode grunde til, hvorfor dette er en fordel; at forskeren allerede har adgang, at forskeren allerede har data og at man som forsker kan bruge denne situation og indgang til videre studier (Wadel 2014: 37), hvilket også gør sig gældende i mit tilfælde. Hertil vender Wadel sig mod Anthony Giddens og hans begreb om *mutual knowledge* med pointen om, at det ikke er faglig indsigt men primært den gensidige fælles viden og kundskab der deles mellem forsker og de studerede, der gør feltarbejderen i stand til at forstå, hvad hun observerer (Wadel 2014: 27). Jeg går til dette forskningsprojekt med et ønske om at udfolde og undersøge den viden, der findes blandt de unge, C:NTACT og mig som forsker. Hvad der kan være en udfordring for dette arbejde er, at de naturlige spørgsmål en forsker ville stille i feltarbejde i en fremmed kultur ofte ikke stilles i feltarbejde i egen kultur - det vanskelige her er at studere en kultur, hvori visse ting *tages for givet* (Wadel 2014: 26f). Dette kalder på en kritisk distance til egen kultur (Wadel 2014: 25), hvorfor jeg i det følgende vil beskrive, hvordan jeg har forholdt mig til dette distanceforhold ved brug af Ry Nielsen og Repstads teorier om nærhed og distance (Ry Nielsen & Repstad 1993).

“Familiar things happen and people don’t bother about them. It takes an unusual mind to discover the obvious” (Citat Whitehead i Wadel 2014: 27)

2.5.2 Nærhed og distance

Ry Nielsen og Repstad fokuserer på dét at forske i egne organisationer (Ry Nielsen & Repstad 1993), hvilket jeg relaterer til min rolle i C:NTACT både under og efter projekt 'Jeg er ikke min sygdom'. De fremhæver pointen om, at en forsker aldrig kun vil opleves som forsker, hvorfor de argumenterer for at forskere i egen organisation metodisk set ikke er så anderledes endda end andre kvalitative forskere (Ry Nielsen & Repstad 1993: 20). Forskellen er på både godt og ondt, at den forsker der på samme tid er aktør i egen organisation, sædvanligvis har både flere og tættere sociale bånd til sine informanter (Ry Nielsen & Repstad 1993: 20). I kraft af det forrige afsnit forstår jeg min adgang til feltet som værende karakteriseret i høj grad af mine relationer til undersøgelsens informanter.

I relation til deres nøglebegreber *nærhed* og *distance* belyser Ry Nielsen og Repstad en række fordele og udfordringer ved at forske i egen organisation, og kommer med konkrete praktiske råd til, hvordan den studerende kan imødekomme og gøre brug af disse (Ry Nielsen & Repstad 1993: 22). Af fordele trækker jeg i opgaven på særligt to, 1) at have kendskab til organisationens hverdag og dermed en større forståelse for dens kultur, og 2) at jeg med dette kendskab samt mine erfaringer fra hverdagen kan stille mere præcise interviewspørgsmål og dermed opnå mere nuancerede svar (Ry Nielsen & Repstad 1993: 23f). Dét at have haft de to roller under praktikforløbet samt at have fulgt projektet fra start til slut gav mig en nuanceret forståelse af den kultur, der herskede blandt de unge og ansatte hos C:NTACT. Disse erfaringer viste sig af værdi for både at forstå dem i det studerede samt for at generere nye spørgsmål og ny empiri i forløbsstudiets dataindsamling. I forhold til begrænsninger hæfter jeg mig ved to af de skildrede forhold hos Ry Nielsen og Repstad, 1) hvorledes det kan være en udfordring at anlægge andet end et frøperspektiv på det studerede og derved kan savne en bredere forståelse, og 2) at man i tolkningen af sin data i høj grad kan lade sig påvirke af egne meninger og fordomme (Ry Nielsen

& Repstad 1993: 26f). Sidstnævnte er jeg yderligere opmærksom på i relation til min hermeneutiske tilgang og herunder brugen og ekspliciteringen af egne forforståelser.

For at imødekomme disse udfordringer har jeg fulgt tre af de to forfatteres råd. Ét, ved først at klarlægge så fuldkomment som muligt, hvilke forforståelser jeg trækker på, (Ry Nielsen & Repstad 1993: 29) både for mig selv og for læseren. To, ved at foretage en omfattende teorilæsning og finde teorier der har kunnet støtte mig i at hæve mig fra frøperspektivet og i at indtage rollen som djævlens advokat overfor egne forforståelser (Ry Nielsen & Repstad 1993: 30). Dette viser sig blandt andet i mit valg af Hickey-Moody, der forholder sig både entusiastisk men også kritisk til æstetisk praksis i socialt arbejde med udsatte unge. Og endeligt tre, ved at bruge *dialog* i mit arbejde i løbende samtaler med andre både i og udenfor organisationen og projektet (Ry Nielsen & Repstad 1993: 31).

Slutteligt vil jeg påpege, hvorledes min forskerrolle er karakteriseret ved, at jeg fra start var en del af C:NTACT og projektet som både produktionsassistent og i forskningsøjemed. På den måde kan man sige, at jeg har lært de unge og organisationen at kende gennem forskning og dermed har haft nærhed og distance for øje fra begyndelsen. Ligeledes har hele præmissen for de medvirkende unge været, at de i projektet skulle dele deres personlige historier, et udgangspunkt der i sig selv fordrer åbenhed. Min forskningsmæssige interesse og opgave her har været at søge at udfolde og undersøge dybere disse historier og liv samt hvordan deres deltagelse i projektet opleves af de unge over tid og ovenstående har belyst, hvordan jeg er tilgået dette.

I det følgende skal jeg redegøre for de centrale forforståelser, jeg som forsker i eget felt har ekspliciteret, anvendt og udfordret.

2.5.3 Forforståelser

Inspireret af hermeneutikken forstår jeg som beskrevet grundlaget for min metodiske tilgang og analysestrategi således, at jeg som forsker bidrager til den data, jeg indsamler og fortolker (Christensen et al. 2015: 32). Jeg skal i dette afsnit redegøre for hvilke centrale forforståelser, der har præget udformningen af dette specialeprojekt.

Mine forforståelser trækker på viden om æstetiske og pædagogiske læreprocesser fra dels min profession som Kaospilot og proceskonsulent for børn- og unge projekter både i og udenfor scenekunstens verden, og dels fra forhenværende forskningsprojekter på Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde. En central forforståelse i denne sammenhæng er, hvorledes jeg mener, at den æstetiske praksis rummer potentiale for at udvikle og arbejde med identitet og autonomi, hvilket som nævnt får en afgørende betydning for opgavens overordnede empowerment tilgang. Jeg har hertil en forforståelse om, at æstetisk praksis kan tilbyde os udtryksformer, med hvilke vi kan give indre følelser ydre udtryk og på den måde tillade os at komme i kontakt med os selv, hvilket leder mig til at undersøge dybere de unges oplevelser af brugen af æstetiske metoder i min anden dataindsamling og til Astring og Sørensen's teorier om æstetisk mediering (Astring & Sørensen 2006). Sidstnævnte forstår jeg også i lyset af den horisontsammensmeltning der sker i mødet mellem C:NTACT og jeg, hvilken jeg kort vil beskrive i det følgende.

2.5.4 Horisontsammensmeltning

I hermeneutikken kendetegner horisontsammensmeltningen det der sker, idet det fortolkende individ møder en anden og dennes forforståelser (Højbjerg i Fuglsang, Olsen og Rasborg 2013: 278). I mit projekt er der tale om den fælles forståelseshorisont, der sker i mødet med C:NTACT.

Med henholdsvis min baggrund fra både det æstetiske og sociale felt og C:NTACTS mangeårige erfaring med teatrets praksis i sociale projekter, opstår der en fælles forståelse om, at æstetisk praksis *i sig selv* i bred forstand har en værdi for mennesker og samfund generelt, dog en central forståelse hertil, om at det i socialt arbejdes regi ikke er den æstetiske praksis alene, der har et potentiale i forhold til at motivere og hjælpe unge på kanten. Det er *igennem* arbejdet med æstetiske praksisser, at potentialer og muligheder opstår for at opnå en række andre ting, som er det, der motiverer de unge. For det første det fællesskab de unge indgår i, hvori de møder nogle at spejle sig i og nogle at skabe med. For det andet hvorledes arbejdet med den æstetiske praksis i høj grad afgøres af en tillidsfuld relation til de ansatte. Disse forhold, har både jeg og C:NTACT en forventning om, er væsentlige for de unges læring og motivation. Denne

forforståelse leder op til et centralt spørgsmål om de ansattes faglighed og præger undersøgelsen i et fokus på det interessante forhold, at der på C:NTACT udøves socialt arbejde med de unge ud fra en æstetisk og ikke en social faglighed. C:NTACT har en forståelse af, at deres arbejde er empowermentbaseret og at de repræsenterer *noget andet* end det gængse system, de unge møder. Hertil en forståelse af at dét der motiverer de unge medvirkende er at blive set og hørt, og at de med deres forestillinger giver de unge en unik platform for at få deres stemmer hørt. Det er dette *andet* samt forståelsen af C:NTACT som stemmegivende organisation, der i sammenhæng med et fokus på de unges oplevelser af den æstetiske praksis, præger min retning og interesse i min videre undersøgelse af C:NTACT i relation til det sociale arbejdes felt.

Kapitel 3: Udvalgte metoder og empiri

I dette kapitel præsenteres først undersøgelsens metodiske udgangspunkt som et kvalitativt forløbsstudie. Dernæst præsenteres de anvendte metoder og disses sammenspil og endeligt skal jeg beskrive, hvilke etiske overvejelser jeg har gjort mig i forbindelse med forskningsprojektet.

3.1 Et kvalitativt forløbsstudie

Idet specialet bygger på viden og empiri fra et forhenværende projekt, opstår muligheden for at udføre en kvalitativ forløbsundersøgelse. De udvalgte metoder giver derfor mening set i lyset af de fordele, der kan være ved et sådant.

Danneris og Mølholt belyser kvalitative forløbsundersøgelser relevans i relation til socialt arbejde i forhold til deres potentiale for at bidrage til viden om forandring- og udviklingsprocesser, hvilke udgør centrale fokuser i forskning i dette felt (Danneris og Mølholt i Monrad & Olesen 2018: 371). Med terminologi lånt fra Neale og Flowerdew påpeger de, hvordan kvalitative forløbsstudier kan indfange en *“film af informanternes liv frem for et billede af deres liv på et givent tidspunkt”* (Danneris og Mølholt i Monrad & Olesen 2018: 368), og med deres grundlæggende princip om at følge mennesker gennem tid, registrere forandringer i

menneskers liv. I nærværende forløbsundersøgelse er fokus på de unges oplevelser af processen i og efter deres medvirken i et C:NTACT projekt. Det at følge de unge over en længere tidsperiode åbner et blik for den udvikling og de forandringer, der finder sted for de unge over tid. Forløbsundersøgelser kan tilrettelægges på en række forskellige måder og med varierende tidshorisonter (Danneris og Mølholt i Monrad & Olesen 2018: 369). Jeg placerer mig nærmest den variation, hvor jeg vender tilbage til feltet i mere eller mindre regulære dataindsamlinger, idet jeg i en periode på ni måneder har genereret og indsamlet empiri. Undersøgelsens primære empiri, bestående af kvalitative interviews, foretaget ad to omgange med ca. fem måneders mellemrum. I det følgende skal jeg udfolde, hvordan netop tid har præget min forskningsproces og undersøgelse i min relation til de unge.

3.1.1 Tid og relationer

Som tiden er gået, har relationen mellem de unge og jeg udviklet sig, en udvikling Mølholt også peger på i hendes PH.D afhandling af et kvalitativt forløbsstudie (Mølholt 2017: 79). Jeg har løbende fået indblik og indsigt i de unges liv og personlige fortællinger, og som undersøgelsen er skredet frem, har jeg har mærket en stigende tryghed fra de unge i mødet med mig. En tryghed i at de med tiden lærte min arbejdsmetode og mine spørgsmål at kende og dermed vidste, hvad de kunne forvente og derfor en tryghed, der havde været svært opnåelig i enkeltstående interviews, hvilket ligeledes er en pointe hos Mølholt (2017: 79). Dette viste sig ved, at de unge blandt andet tog sig længere svartid, ved at de selv søgte at nuancere deres svar samt i smådrillerier til mig og i deres egen tilbagevenden til tidligere svar med nye refleksioner. Først og sidst har dét at udføre et kvalitativt forløbsstudie givet mig mulighed for at følge og danne relationer til de unge over tid og dermed udvide og gøre dybere min forståelse af de unges oplevelser af den æstetiske praksis hos C:NTACT. Oplevelser der kan bidrage til viden i forhold til det aktuelle fokus i socialpolitik såvel som i socialt arbejde på en øget forståelse af de unges liv samt hvilken rolle de æstetiske tilbud kan spille heri.

3.2 Anvendte metoder

I kraft af min kvalitative tilgang og af forløbsstudiets rammer består specialets empiriske del af en samlet undersøgelse, der bygger på primært to forskningsmetoder. Under den forhenværende nævnte praktik foretog jeg et observationsstudie af tre udviklingsdage og fire forestillinger i projekt 'Jeg er ikke min sygdom', samt kvalitative interviews med tre unge medvirkende, med den tilknyttede projektleder og med C:NTACTs kreative direktør. Til dette speciales undersøgelse har jeg foretaget yderligere tre interviews med de samme medvirkende unge. Jeg inddrager dele af observationsstudiet samt de i alt otte kvalitative interviews. Yderligere gør jeg i nogen grad brug af æstetiske metoder. Med afsæt i fortolkningsvidenskaben finder jeg de udvalgte metoder anvendelige i relation til undersøgelsens formål om at *forstå* informanternes oplevelser af æstetisk praksis i socialt arbejde. I det følgende skal jeg præsentere, hvordan jeg har anvendt de forskellige metoder, først ved at redegøre for metoderne sammenspil.

3.2.1 Metodernes sammenspil

I lyset af mit hermeneutisk-inspirerede udgangspunkt er jeg interesseret i at udfolde de unges oplevelser og erfaringer i projekt 'Jeg er ikke min sygdom'. Jeg inddrager observationsstudiet, idet de erfaringer og betragtninger jeg gør mig heri, kan hjælpe mig til at stille 'rigtige' og nuancerede spørgsmål i mine interviews til eksempelvis konkrete handlinger, jeg har observeret hos de unge (Szulevicz i Brinkmann & Tanggaard 2015: 86). Jeg læner mig her op ad Szulevicz' to pointer om, hvordan observation som metode dels kan beskrive det kropslige, ikke-reflekterede og situerede i menneskers liv, og dels kan fremme validiteten i min undersøgelse, idet de unges refleksioner om praksis i de senere interviews kan understøtte, hvad jeg ser (Szulevicz i Brinkmann & Tanggaard 2015: 86f). Yderligere inddrager jeg dele af det materiale de unge genererede i projektets forskellige æstetiske øvelser. Dette kan ligeledes bidrage med nuancerede fortællinger om det æstetiske arbejde og hjælpe til at belyse de erfaringer og erkendelser, de unge oplever i dette arbejde, som kan være svære at forklare med ord (Sørensen & Nielsen 2018: 25).

3.2.2 Deltagerobservation og æstetisk metode som afsæt for interviews

I relation til min rolle i C:NTACT og i projekt 'Jeg er ikke min sygdom' forstår jeg mit observationsstudie som værende af *deltagerobservatør* karakter, idet jeg dels i høj grad selv har deltaget i de aktiviteter og situationer, jeg har observeret og dels har bevaret en distance til projektet samt været åben omkring mit formål med deltagelsen (Justesen & Mik-Meyer 2010: 100). For at sikre kvalitet i min undersøgelse går jeg strategisk til systematiseringen af mine feltnoter ved bl.a. at renskrive mine noter umiddelbart efter hver observation samt at skelne mellem eksempelvis, hvad jeg anså for at være *objektive* betragtninger og *subjektive* tolkninger (Justesen & Mik-Meyer 2010: 106). Idet observationsstudiet fandt sted under et tidligere projekt, forstår jeg det i relation til nærværende speciale som værende dels beskrivende og dels fokuseret (Justesen & Mik-Meyer 2010: 103). Først beskrivende idet studiet i sit udgangspunkt skulle bruges til at åbne feltet op og fremme umiddelbare og åbne forståelser af den kontekst, de unge befandt sig i hos C:NTACT. På samme tid fokuseret idet jeg i både studiets oprindelige udførelse samt i forbindelse med den nye kodning af studiet tilgår det med en række forforståelser, der danner temaer i såvel nedskrivningen af feltnoter såvel som i min tilbagevenden til disse i forbindelse med specialet. I dette specialeprojekt har jeg altså bevæget mig tilbage til dele af observationsstudiet for både at udlede nye koder i relation til undersøgelsens problemformulering samt for at lade studiet være en del af optakten til udformningen af nye interviewguides.

Som beskrevet inddrager jeg ligeledes dele af det æstetiske materiale, som de unge har genereret i projekt 'Jeg er ikke min sygdom'. Op til begge runder af interviews forbereder jeg de unge på, at skulle bruge noget af det materiale, de har lavet i deres æstetiske arbejde i projektet. Jeg finder inspiration til at inddrage æstetisk materiale som bidrag til mine forskningsmetoder hos både Nielsen & Sørensen (Nielsen & Sørensen 2018) og hos den britiske ungdomsforsker Roz Hall (Hall 2005). Det materiale vi gik ud fra var tegninger udført af de unge selv, af deres rejse i C:NTACT projektet, hvilket jeg forbinder til metoden 'journey mapping' ligeledes hentet hos Hall (Hall 2005). Dét at have disse tegninger at gå ud fra gav ikke blot de unge mulighed for at bruge deres egne illustrationer til at reflektere over og nå til nye forståelser af, hvad de havde følt

og oplevet, tegningerne udgjorde samtidig, hvad der viste sig at være et essentielt værktøj i mine samtaler og interviews med de unge. Både i første og anden omgang af interviewene bidrog det æstetiske materiale til at skabe både dybde og bredde i de unges svar til mine spørgsmål. Nedenstående citat skal eksemplificere denne rigdom, og er fra første interview med Liv:

Fyrtårnet, det er sådan noget med at du skal kigge mod fyrtårnet, så du skal sigte efter lyset hele tiden, om det så lige forsvinder lidt eller noget så.. Jeg ved ikke lige hvorfor jeg lavede sol i vand med drømme [(peger på tegningen)], men det er nok fordi jeg gerne vil ud at rejse, tænker jeg. (Liv, interview 1: 15)

3.2.3 Det semistrukturerede interview

Det er både i relation til undersøgelsens problemformulering samt undersøgelsens form som et forløbs- og casestudie, at jeg kvalificerer mit valg af interviews som en oplagt forskningsmetode. Jeg søger at udfolde og ekspliciterer de unges oplevelser, hvorfor jeg vender mig mod en pointe hos Tanggaard og Brinkmann om, hvordan kvalitative interviews udmærker sig ved at søge en dybere forståelse af det at studere i en søgen efter at belyse netop menneskelige erfaringer og oplevelser (Tanggaard & Brinkmann i Brinkmann og Tanggaard 2015: 13f). I både første og anden omgang af min empiriindsamling gør jeg brug af den semistrukturerede interviewform, idet den giver mig mulighed for at stille opfølgende spørgsmål til informanternes udsagn og for at forfølge de interessante spor, der opstår undervejs (Tanggaard & Brinkmann i Brinkmann & Tanggaard 2015: 38). I de senere interviews giver den semistrukturerede form mig mulighed for at stille spørgsmål, der kan give mig viden om forandringer og læring hos de unge gennem tid, og ved at tage afsæt i både de tidligere interviews, i de observerede begivenheder og i det æstetiske materiale genereret af de unge selv, at hjælpe deres hukommelse på vej. I nærværende undersøgelse har jeg udformet tre semistrukturerede interviewguides til de tre nye interviews med de unge (se bilag 1). Disse er i interviewsituationerne mere eller mindre styrende, hvilket jeg forstår i lyset af Tanggaard og Brinkmanns pointe om, hvordan interviewet helst skal forløbe som en almindelig og motiverende samtale (Tanggaard og Brinkmann i Brinkmann og Tanggaard 2015: 41). De nye interviews indeholder en indledende opfølgning på de tidligere

samtaler samt en briefing omkring de nye interviews formål. Guiden er herefter opbygget således, at den tillader mig at udforske og udfolde de unges tidligere svar samt at forfølge nærværende undersøgelses nye forskningsspørgsmål og temaer. Jeg er i denne forbindelse opmærksom på, hvilke etiske udfordringer der kan opstå i interviewsituationen i forbindelse med forløbsstudiet, idet jeg risikerer at konfrontere de unge med oplevelser eller følelser fra et tidligere tidspunkt i deres liv, der kan virke uhensigtsmæssige at bringe op igen (Danneris og Mølholt i Monrad & Olesen 2018: 380). Hvad Danneris og Mølholt dog ligeledes peger på er, hvordan et fokus på de unges tidligere fortællinger på den anden side kan udgøre et positivt element, idet det giver de unge mulighed for at reflektere over egen udvikling og forandringer i deres liv (Danneris og Mølholt i Monrad & Olesen 2018: 382), hvilket jeg også erfarede i min undersøgelse. Eksempler herpå vil blive beskrevet i opgavens analyse.

I forhold til fejlkilder i interviewsituationen vender jeg mig igen mod Karpatschof's pointe om, hvilke empiriske fordele der kan være ved at opbygge en tillidsfuld relation til sit felt (Karpatschof i Brinkmann & Tanggaard 2015: 86). På den ene side forstår jeg den tillid, jeg har etableret i min relation til de unge som understøttende i forhold til undersøgelsens kvalitet og validitet, i forhold til at de giver mig ærlige svar og at de har mulighed for at genbesøge og ændre disse svar over tid. På den anden side oplever jeg, at de unge kommer med mange positive udsagn om deres oplevelser, hvorfor det er muligt, at de dels forsøger at spejle min entusiastiske indstilling til æstetisk praksis i socialt arbejde ved at sige, hvad de tror, jeg gerne vil høre og dels, at de finder det svært at adskille mig som forsker fra selve C:NTACT. Som modsvar hertil er dog min anonymisering af de unge samt et omfattende kendskab hos de unge, omkring min rolle i C:NTACT.

3.2.4 Udvalgelse af informanter og generaliserbarhed

Min udvælgelse af informanter er dels et resultat af den opgave, jeg blev stillet i min praktikperiode i projekt 'Jeg er ikke min sygdom' og det observationsstudie jeg udførte heri. Det betød, at de unge medvirkende samt den tilknyttede projektleder blev oplagte valg som informanter. Desuden valgte jeg at interviewe C:NTACTs stifter og kreative direktør, der med

hans erfaring og viden, kunne give mig et indblik i C:NTACTs organisation og arbejde. Endeligt er udvælgelsen også et resultat af, hvad der praktisk lod sig gøre, hvilket blandt andet resulterede i, at jeg ikke fik mulighed for at interviewe den til projektet tilknyttede instruktør.

I en skønsmæssig udvælgelse er mine informanter udvalgt på baggrund af kriterier om repræsentativitet i forhold til køn, alder, baggrund og sygdom/socialt problem. Min kvalitative tilgang giver mig mulighed for at koncentrere mig om specifikke personers forståelser af erfaringer og begivenheder i eget liv, i mit tilfælde særligt oplevelsen af at være ung på kanten i et æstetisk teaterprojekt. I forhold til undersøgelsens generaliserbarhed læner jeg mig op af først Tanggaard og Brinkmanns pointe om, at antallet af informanter må bestemmes i relation til projektets ressourcer og varighed (Tanggaard & Brinkmann i Brinkmann & Tanggaard 2015: 32). Desuden læner jeg mig op af den førnævnte pointe hos Flyvbjerg om eksemplets magt i casestudiet (Flyvbjerg i Brinkmann og Tanggaard 2015: 499, 502f).

3.2.5 Transskribering

Samtlige interviews er med mine informanternes samtykke blevet optaget på lyd og derefter transskriberet. Jeg foretager delvis korrektur for at fremme en mere læsevenlig fremstilling af informanternes fortællinger. Jeg retter derfor delvist gentagelser og afbrudte sætninger, for at sammenhængen i de unges historier kan stå klarere, hvilket jeg forstår i lyset af Kvale og Brinkmanns pointe om i etisk ærinde at fremstille ens informanter så sammenhængende som muligt (Kvale og Brinkmann 2009: 209). Endeligt angiver jeg i transskriberingen stemmeføring samt ansigts- og kropslige udtryk og gestusser på steder, hvor jeg finder, at disse understøtter informantens udsagn i forhold til mit fortolkningsgrundlag (Kvale & Brinkmann 2009: 47).

3.2.6 Kodning og analysestrategi

Jeg har tidligere i opgaven beskrevet, hvorledes jeg forstår mine bevægelser i den hermeneutiske cirkel som abduktive bevægelser mellem mine forforståelser, data fra det undersøgte felt, og udvalgt teori. Denne abduktive tilgang viser sig ligeledes i min kodningsstrategi, der ikke kan siges at være hverken helt deduktiv eller helt induktiv, dog læner jeg mig nærmest en deduktiv

tilgang. Til specialet foretager jeg først med afsæt i mine forforståelser og få udvalgte teorier en ny kodningsproces af dels de fem interviews udført i den forhenværende praktik, og dels af dele af observationsstudiet. Denne kodning åbner opgaven op for nye spørgsmål og temaer i de tre nye interviews med de unge, og på den måde starter mit analysearbejde allerede her, idet jeg går til undersøgelsen med en række temaer fra den tidligere empiriindsamling. Jeg har dog en opmærksomhed rettet mod dette forhold i min behandling af empirien i en åbenhed for, at nye temaer og sammenhænge kan komme til syne. Dette viser sig eksempelvis ved, at jeg på forhånd har en deduktiv kode, *empowerment*, mens en kode der opstår under bearbejdelse af data er *advocacy*, hvorfor arbejdet ligeledes får en induktiv karakter, og hvilket jeg forstår i lyset af Tanggaard og Brinkmanns begrebs- og datadrevne koder (Tanggaard og Brinkmann i Brinkmann & Tanggaard 2015: 47). Jeg forsøger med den abduktive tilgang at imødekomme de validitetsproblemer, der kan opstå ved f.eks. med en udelukkende deduktiv kodning at risikere kun at finde, hvad der bekræfter mine forforståelser. De centrale temaer og koder, jeg udleder af min teori og empiri, kan findes i mit kodetræ (se bilag 2).

I relation til undersøgelsens formål med at afdække og forstå de unges oplevelser i et C:NTACT projekt er min analysestrategi inspireret af Kvale og Brinkmanns *interviewanalyser med fokus på mening* (Kvale & Brinkmann 2009: 223). Først læser jeg interviewene igennem som helheder for derefter at foretage en meningskondensering af informanternes udsagn for hver af mine koder. Denne analyseform giver mig muligheden for at spotte centrale temaer i interviewteksterne, der efterfølgende kan bruges i mine mere omfattende teoretiske analyser og fortolkninger (Kvale & Brinkmann 2009: 228).

3.3 Etiske overvejelser

I dette afsnit skal jeg redegøre for mine etiske overvejelser i projektet inspireret af Kvale og Brinkmann (2009: 86f). Disse overvejelser går særligt på valget om at anonymisere de unge i forbindelse med undersøgelsens formål om at bidrage til at give stemme til unge på kanten,

hvilket vil blive uddybet i afsnit 3.3.1. Først skal jeg præsentere min tilgang til etik i undersøgelsen generelt.

I forhold til de *etiske retningslinjer* der skildres hos Kvale og Brinkmann, har jeg indsamlet informeret samtykke fra samtlige personer, der indgår i empirien herunder instruktøren og de andre unge medvirkende i observationsstudiet (Kvale & Brinkmann 2009: 89). Med disse sikrer jeg mig, at de involverede er frivilligt deltagende samt at de ved, at de kan trække sig fra undersøgelsen når som helst. I relation til forskningsetiske retningslinjer om at oplyse sine informanter fyldestgørende om projekters temaer og formål og i forbindelse med min hermeneutiske tilgang, hvori mine forståelser af empiri og teori ændrer sig løbende, har jeg genforhandlet dette samtykke undervejs med både de ansatte og de unge. Disse samtaler har ligeledes fungeret som respondentvalideringer af undersøgelsen, idet jeg har kunnet undersøge, om mine fund skaber resonans hos mine informanter samt kunnet bruge deres perspektiver herpå, i mit videre fortolkningsarbejde.

Efter samtykke og ønske fra C:NTACTs side har jeg valgt ikke at anonymisere C:NTACT som organisation. Dette leder til, at Henrik ej heller anonymiseres, idet han - efter eget udsagn - som stifter af organisationen uløseligt er forbundet med stedet. Da undersøgelsen bygger på empiri skabt under et tidligere praktikforløb, og jeg metodisk og teoretisk skal redegøre for, både hvad der karakteriserer de unges udsathed samt for tidsintervallet i mit forløbsstudie, vælger jeg heller ikke at anonymisere den givne forestilling, idet sporbarheden er stor. Dette valg leder til, at både den givne projektleder og instruktør ikke er anonymiseret, hvilket kan diskuteres i forhold til fortrolighed i forskningsetik (Kvale & Brinkmann 2009: 92). Dog har de begge givet deres fulde samtykke, og jeg vægter at undersøgelsens hovedfokus er på de unge. I det følgende skal jeg beskrive mine etiske overvejelser i forhold til at anonymisere de unge.

3.3.1 At give stemme eller fortrolighed

I forbindelse med mit ønske og formål om med denne undersøgelse at give stemme til de unge (Ragin & Amoroso 2011: 46), har jeg i løbet af projektet haft mange etiske overvejelser i

forbindelse med at skulle anonymisere de unge. Jeg mener fortsat, at det kan diskuteres, hvorvidt det er rigtigt af mig at anonymisere dem, hvilket jeg forstår i relation til bl.a. en pointe belyst hos Kvale og Brinkmann om, at jeg risikerer at fratage de unge *“netop den stemme i forskningen, der måske oprindeligt er blevet påberåbt som dens formål”* (Kvale og Brinkmann 2009: 91). De tre unge har løbende ytret at ville give deres samtykke til at fremstå med deres rigtige identitet, men samtidig ladet valget være op til mig som forsker. Hele præmissen og motivationen for de unges deltagelse er, at de skal dele deres personlige fortællinger, og hertil er der forudgående for denne undersøgelse foretaget et socialt arbejde med disse fortællinger, hvorfor man kan argumentere for at lade deres sande identitet stå frem i relation til opgavens fokus på empowerment og advocacy.

Jeg vælger at anonymisere de unge baseret på overvejelser om generelle samfunds-faglige standarder, herunder hvordan jeg som forsker bedst kan drage omsorg for mine informanternes fortrolighed med en forståelse af, at de unge kan ske at ændre mening over tid samt i forhold til, for hvem undersøgelsens information bliver tilgængelig (Kvale & Brinkmann 2009: 91). Sidstnævnte blandt andet i lyset af at de unge ad flere omgange udtaler sig om deres familier, venner og andet fagpersonale omkring dem. I et empowermentperspektiv forstår jeg, at jeg dermed ikke fuldt ud giver de unge stemme. Idet der i den valgte forestilling var i alt 11 medvirkende unge, har jeg udover at ændre de unges navne, ligeledes anonymiseret deres alder, køn og sygdom, for at mindske sporbarheden yderligere.

Kapitel 4: Teori

4.1 Overvejelser om teori

I det følgende vil jeg præsentere de udvalgte teorier og samspillet mellem disse i relation til det sociale arbejdes felt. I den beskrevne abduktive bevægelse mellem mine forforståelser, undersøgelsens empiri og teori, samt i lysets af opgavens problemstilling har jeg løbende udvalgt undersøgelsens teorier.

Analysen skal overordnet forstås i et empowermentperspektiv, idet jeg som beskrevet forstår dette perspektiv som nyttigt i forhold til at forstå opgavens empiri baseret på min faglige forståelse og idet C:NTACT arbejder ud fra en empowerment tankegang. Jeg fokuserer primært på en empowermentforståelse inspireret af Paulo Freire, idet jeg finder hans teorier omkring de undertrykkes pædagogik anvendelig i forhold til at forstå de socialfaglige elementer i C:NTACTs arbejde med de unge (Hutchinson & Oltedal 2006: 192). Jeg inddrager ligeledes John Andersen og Jørgen Elm Larsen, der med deres empowermentforståelser og varianter (Andersen & Elm Larsen 2011) kan kaste yderligere lys over det arbejde, der foregår hos C:NTACT med på samme tid at styrke de unge og at skabe forandring i samfundet.

For at nå en dybere forståelse af C:NTACTs æstetiske praksis i relation til empowerment i socialt arbejde kobler jeg ovenstående til Anna Hickey-Moody og hendes teori omkring affektiv pædagogik (Hickey-Moody 2013). Hermed kan jeg dels koble æstetisk praksis med empowerment og dels installere et kritisk blik på inddragelsen af æstetisk praksis i arbejdet med unge på kanten. I anvendelsen af hendes teorier og perspektiver på frigørende og forandrende potentialer i den æstetiske praksis kan jeg i analysens første del undersøge C:NTACTs praksis i de unges oplevelser heraf og dermed komme nærmere at besvare spørgsmålene omkring de unges oplevelser med brugen af æstetisk mediering, og hertil hvilke potentielle socialfaglige elementer den æstetiske praksis kan siges at besidde i et empowermentperspektiv. Jeg inddrager Benny D. Austring og Merete Sørensen's teorier om æstetik og læring (Austring & Sørensen 2006), idet jeg finder, at jeg med disse yderligere kan udfolde og uddybe hvilke læring- og forandringspotentialer, der kan spores i de unges oplevelser af at bruge æstetisk mediering til både at forstå og fortælle om deres liv i projekt 'Jeg er ikke min sygdom'.

I relation til undersøgelsens spørgsmål omkring hvorledes man kan forstå C:NTACTs æstetiske praksis i det sociale arbejde, inddrager jeg i analysens anden del Jane Dalrymple og Jane Boylan's perspektiver omkring advocacy i et aktørperspektiv på C:NTACTs praksis (Dalrymple & Boylan). Med dette kan jeg spore mig ind på C:NTACTs vision om at være en organisation,

der kan give stemme til unge gennem teater og dermed skabe forandring for både den enkelte unge såvel som for det bredere publikum. Endeligt inddrager jeg Järvinen og Mik-Meyers perspektiver på nye professionelle identiteter i det sociale arbejdes felt (Järvinen & Mik-Meyer 2012) i undersøgelsen af de ansattes rolle og relation i forhold til de unge. Med ovenstående teorier og perspektiver kan jeg installere et aktørperspektiv på C:NTACTs praksis og rolle og med det nærme mig en forståelse af C:NTACT som aktør i socialt arbejde. Endeligt kan disse perspektiver hjælpe mig i diskussionen omkring, hvilke muligheder og udfordringer der kan siges at være ved inddragelsen af æstetisk praksis i det sociale arbejde med unge på kanten.

I de følgende afsnit skal jeg præsentere undersøgelsens teoretiske perspektiver og begreber, først i en redegørelse for undersøgelsens empowermentforståelse samt i relation hertil, Freire og de undertrykte pædagogik.

4.2 En kritisk og processuel empowermentforståelse

Empowerment er et omstridt og centralt begreb i socialt arbejde i dag, og der findes adskillige tilgange til dets forståelse og anvendelse (Harder & Nissen 2015, Nissen, Pringle & Uggerhøj 2007, Guldager & Skytte 2013). Healy definerer det ved overordnet at være forbundet til arbejdet med at fremme personlig handlekraft og autonomi (Healy 2016: 247), mens Andersen og Elm Larsen skildrer begrebet i tre forskellige varianter; en neoliberal, en socialliberal og en samfundskritisk variant (Andersen & Elm Larsen 2011: 475). Jeg læner mig nærmest den samfundskritiske, også kaldet den transformative variant, hvor der dels er et fokus på et fælles solidarisk ansvar for at styrke mulighedsbetingelser for udsatte grupper i samfundet og på samme tid et fokus på at styrke kapacitetsopbygning i de udsatte gruppers daglige liv (Andersen & Elm Larsen 2011: 479).

Den transformative variant besidder en processuel forståelse af empowermentbegrebet i forhold til, hvordan mennesker gennem bevidstgørende processer gøres i stand til at skabe forandringer i eget liv (Andersen & Elm Larsen 2011: 476). Empowerment kan forstås som både et mål, en

proces og strategi for handling, der sigter mod at styrke både individer og grupper på forskellige samfundsniveauer. Denne kritiske og processuelle forståelse af begrebet forbindes af flere forskere til kritisk socialt arbejde og til den brasilianske pædagog og filosof Paulo Freire og hans udvikling af 'de undertrykkes pædagogik' (Hutchinson & Oltedal 2006: 192f, Andersen & Elm Larsen 2011: 476). Kritisk socialt arbejde er centreret omkring magt og afmagt i samfundet, og rettes som oftest mod både et fokus på at mobilisere kræfter hos den enkelte borger samt mod ændringer af undertrykkende forhold i samfundet (Hutchinson & Oltedal 2006: 188). Jeg finder dette dobbelte fokus på både at skabe empowerment for den enkelte samt på et bredere plan relevant i relation til mit problemfelt og undersøgelsens fokus på de unges oplevelser af C:NTACTs æstetiske praksis, samt i relation til organisationens mål om både at styrke de unge og at give denne gruppe en stemme i samfundet. I det følgende skal jeg redegøre for Freire's teori og begreber omkring de undertrykkes pædagogik også kendt som 'den frigørende pædagogik' (Hutchinson og Oltedal 2006: 193).

4.3 Freire og de undertrykkes pædagogik

“At eksistere som menneske, er at give verden navn og derved forandre den”

(Freire citeret i Hutchinson & Oltedal 2006: 205)

Freire var en brasiliansk pædagog og filosof, der primært var optaget af, hvorledes mennesker i undertrykte situationer gennem refleksion og handling kan forandre deres situation og levevilkår (Hutchinson & Oltedal 2006: 188). Ifølge Freire har alle mennesker potentialet og evnen til at handle og tage ansvar for eget liv. Hans fremgangsmåder bygger på mobilisering, bevidstgørende processer og dialog, og det er blandt andet disse forståelser, der forbindes til den kritiske empowermentvariant i dag (Hutchinson & Oltedal 2006: 192). Freire belyser forholdet mellem individet og samfundet, hvor empowerment både skal forstås i forhold til individets oplevelse af selv at kunne tage kontrol og skabe forandringer i eget liv, og ligeledes i forhold til at ændre på magt- og mulighedsstrukturer i samfundet (Andersen & Elm Larsen 2011: 476).

Freire er forfatter til bogen “*De undertryktes pædagogik*” (Freire 1968), hvori han er særligt optaget af den frigørende pædagogik og de bevidstgørende processer, som han forbinder hermed. I forbindelse med disse processer fremhæves dialog som et centralt begreb og pædagogisk redskab i Freires praksis, hvilken jeg vil uddybe i det følgende afsnit.

4.3.1 Freire’s praksis

Freire’s praksis skal først og fremmest forstås som samarbejdende møder mellem mennesker, der i bevidstgørende dialog har til hensigt at forandre og give tilværelsen navn. Centralt i dialogen er *ordet*, der rummer både en handle- og refleksionsdimension, og han forstår dette således, at i skabelsen af forandring må refleksion efterfølges af handling og handling komme efter refleksion (Hutchinson & Oltedal 2006: 205). Det er netop sammenhængen mellem refleksion og handling, der udgør Freire’s praksis (Hutchinson & Oltedal 2006: 208). Idet Freire’s arbejde og metode i høj grad udvikledes på uddannelsesområdet, indebærer Freire’s praksis teorier omkring en samarbejdende og gensidig ‘lærer-elev’ relation, hvori skabelsen af forestillinger om verden og samfundet konstitueres i relationen lærer-elev og elev-elev (Freire 1997: 67). Denne relation, såvel som Freire’s dialog generelt, er bygget på en grundlæggende tro på mennesket og dets evne til at skabe og handle i eget liv (Hutchinson & Oltedal 2006: 206).

Med udgangspunkt i en processuel og dialogisk empowermentforståelse samt i Freires dialog og praksis vender jeg mig mod Anna Hickey-Moody og hendes affektive pædagogik.

4.4 Hickey-Moody - unge på kanten i kunstneriske projekter

Valget af Hickey-Moody er som beskrevet en konsekvens af min metodiske forståelse og brug af at være forsker i eget felt, idet hun antager dels et kritisk perspektiv på æstetisk praksis i det sociale arbejde med udsatte unge, og dels et empowerment inspireret perspektiv på den æstetiske praksis’ muligheder i dette arbejde.

I udgivelsen ‘*Youth, Arts and Education*’ (2013), fremhæver Hickey-Moody forandringspotentialer og læringsmuligheder i den æstetiske praksis samtidig med, at hun stiller

sig kritisk overfor den voksende idé om, at æstetiske projekter kan bruges til at løse sociale problemer forbundet med unge på kanten (Hickey-Moody 2013: 65). Inspireret af Deleuze og Grossberg taler hun sig ind i udviklingen af teori omkring affektiv pædagogik, med hvilken hun forklarer den læringsproces, der sker gennem æstetisk praksis, og som jeg i dette projekt anvender i samspil med Freire og den processuelle empowermentforståelse.

4.4.1 Den affektive pædagogik

Hickey-Moody forstår gennem Grossberg den affektive pædagogik som en pædagogik for *muligheder* (Hickey-Moody 2013: 121). Affektiv pædagogik søger ikke at definere dens mål på forhånd, end ikke i form af forestillede værdier omkring frigørelse som det ses hos Freire, men skal frit styrke dens 'elever' til at forstå og forestille sig deres verden på nye måder og dermed potentielt reartikulere deres fremtid (Hickey-Moody 2013: 121).

Den affektive pædagogik er den praksis, gennem hvilken æstetikken kan virke i arbejdet med de unge (Hickey-Moody 2013). Dette kan føres tilbage til den faglige horisontsammensmeltning, der eksisterer mellem C:NTACT og jeg om, hvorvidt det er *gennem* arbejdet med æstetikken at forandring kan finde sted. Affekt skal forstås som en oplevet sanselig og kropslig tilstand, og en central forståelse er, hvordan æstetisk praksis gennem affekt kan skabe og genskabe subjektivitet hos de unge (Hickey-Moody 2013: 126). Gennem affekt besidder den æstetiske praksis et potentiale for at gøre det usynlige synligt i fortællingen af nye historier, og Hickey-Moody ser dette som en nødvendig funktion i relation til forandring for både individet og for samfundet (Hickey-Moody 2013: 120). Dette forstår hun ved, at affekt skaber muligheder for at opleve og føle på nye måder, idet skabelsen af æstetiske værker prompter følelser og kropslige oplevelser hos både de unge skabere samt for det publikum, der bevidner disse (Hickey-Moody 2013: 131). På den måde indebærer den affektive pædagogik potentialet for at forandre både individuelle og kollektive bevidstheder, hvilket kan spores tilbage til undersøgelsens empowermentperspektiv.

I relation til affektiv pædagogik i arbejdet med unge anvender Hickey-Moody Deleuze's begreber *differentiering* og *fabulation* (Hickey-Moody 2013: 123). Differentiering skal forstås

som den æstetiske praksis' potentiale for i skabende processer at synliggøre og styrke forskelle, unikhed og hvad vi samlet tænker på som individualitet og identitet. Fabulation er den proces, hvori den æstetiske praksis' virkemidler gør det usynlige synligt, og hvori æstetiske udtryksformer tillader de unge at begynde at forstå og udtrykke deres liv og fremtid på nye og måske endda utænkelige måder (Hickey-Moody 2013: 124).

4.5 Austrung og Sørensen - Æstetik og læring

Austrung og Sørensen er begge forskere i feltet omkring æstetiske læreprocesser i arbejdet med børn og unge og udgør forfatterparret bag bogen '*Æstetik og læring*' (Austrung & Sørensen 2006), hvori de udforsker æstetisk praksis og pædagogik.

Som Hickey-Moody forstår Austrung og Sørensen ligeledes æstetiske metoder som en læringsmåde, hvorigennem man kan omsætte sine indtryk af verden til æstetiske udtryk for dermed at kunne reflektere over og kommunikere om sig selv og verden (Austrung & Sørensen 2006: 9). Austrung og Sørensen forstår den æstetiske praksis som en symbolsk udtryksform, og med deres centrale begreb *æstetisk mediering* henviser de til den handling at udtrykke sig gennem et medie, der både kan have kropslig, sproglig eller materiel form (Austrung & Sørensen 2006: 48f). De to forskere besidder ligeledes den centrale forståelse omkring, hvordan det æstetiske arbejde besidder et særligt potentiale til at gøre det usynlige synligt og dermed eksplicitere, hvad der kan fremstå som tavs viden (Austrung & Sørensen 2006: 62). Tavs viden kan forstås som den viden om os selv og verden, som vi svært er i stand til at indfange i vores daglige sprog, og som vi kan opnå gennem sanselige oplevelser og følelser (Austrung & Sørensen 2006: 63). I æstetisk mediering kan tavse erfaringer synliggøres for os selv og gøre os i stand til at kunne arbejde med disse og kommunikere om det, vi ellers ikke ville kunne kommunikere om (Austrung & Sørensen 2006: 63). Anvendelsen af disse teorier kan ses i lyset af undersøgelsen formål, hvor jeg søger at nærme mig de unges konkrete oplevelser og erfaringer, og søger at synliggøre de implicitte meninger og betydninger, de til dagligt kan tage for givet samt målet at undersøge, hvilke potentielle udtryksformer den æstetiske praksis tilbyder de unge. I det

kommende afsnit vil jeg hertil udfolde Austring og Sørensen's begreber om æstetisk virksomhed og oplevelse (Austring & Sørensen 2006: 69, 71).

4.5.1 Æstetisk virksomhed og oplevelse

I analysen af de unges oplevelser af at bruge æstetiske mediering til at kommunikere til deres omgivelser omkring deres liv og situation anvender jeg Austring og Sørensen's begreber om *æstetisk virksomhed* og *æstetisk oplevelse* (Austring & Sørensen 2006). Æstetisk praksis rummer som beskrevet en fortolkning af os selv og verden og tilbyder udtryksformer, der har potentiale til blandt andet at kommunikere til, fra og om følelser gennem, hvad de kalder æstetisk virksomhed og oplevelse (Austring & Sørensen 2006: 69f). At føre æstetisk virksomhed vil sige, at man aktivt beskæftiger sig med at udtrykke sig gennem æstetiske medier, og det er en central pointe hos de to forskere, at dette altid i et vist omfang vil afstedkomme en form for æstetisk oplevelse, der påvirker og viser sig i både modtagerens samt ikke mindst i ens egne følelsesmæssige og sanselige oplevelser (Austring & Sørensen 2006: 71). Den æstetiske oplevelse forstås som både de sanselige og følelsesmæssige *indtryk* der kan fremstå i kunsten, samt som de sanselige oplevelser man kan få i arbejdet med at *udtrykke* sig gennem æstetiske udtryksformer (Austring & Sørensen 2006: 70).

I det følgende skal jeg vende mig mod de teorier og perspektiver, jeg anvender i analysens anden del, først i en redegørelse for det valgte advocacy perspektiv.

4.6 Dalrymple & Boylan - Advocacy i socialt arbejde

Som empowerment således er også advocacy et omstridt begreb i det sociale arbejdes felt, og en sammenhæng mellem disse to begreber er ofte til stede i definitioner af advocacy i socialt arbejde (Henderson & Pochin 2001, Wilks 2012, Dalrymple & Boylan 2013). Hos både Henderson og Pochin og Dalrymple og Boylan defineres advocacy som et arbejde, der repræsenterer og sikrer, at borgeres stemmer bliver hørt (Wilks 2012: 2). Hos Dalrymple og Boylan indebærer definitionen ligeledes en forståelse af, at advocacy i socialt arbejde kan

fremme empowerment og forandringer på et større samfundsmæssigt plan (Wilks 2012: 3). Det er med afsæt i ovenstående samt i deres skelnen mellem interne og eksterne advocacy-aktører, at jeg anvender Dalrymple og Boylans advocacy perspektiv på C:NTACTs aktørrolle og praksis i analysens anden del (Dalrymple & Boylan 2013).

I bogen "*Effective Advocacy in Social Work*" beskriver Dalrymple og Boylan, hvordan advocacy gennem tiden er blevet defineret i adskillige variationer, bl.a. som værende 'hertet af socialt arbejde' (Dalrymple & Boylan 2013: 1). Dette udsagn rummer en forståelse af, at en kerneværdi i advocacy såvel som i socialt arbejde er at skabe ligestilling, retfærdighed og inklusion. Socialt advocacy arbejde forbindes med dét at give stemme og styrke mennesker i at tale egen sag, og Dalrymple og Boylan peger på en central pointe om, hvorledes advocacy har potentiale for at sikre, at alle stemmer bliver hørt inklusive dem, der har særligt svært ved at få deres stemmer og meninger frem (Dalrymple & Boylan 2013: 3, 13). Dette forstår jeg i relation til det nævnte fokus på inddragelsen af unge på kanten dag. De to forskere forbinder advocacy med empowerment i det sociale arbejde, hvortil også de besidder processuel forståelse af, at det ultimative formål med advocacy er at fremme forandring og at styrke mennesker til at ændre deres liv til det bedre samt en forståelse af, at dette arbejde kan foregå med individer såvel som med grupper og samfund (Dalrymple & Boylan 2013: 11f).

For at forstå advocacy i det sociale arbejdes felt i dag anvender Dalrymple og Boylan forskellige teoretiske rammesætninger, herunder blandt andet case- og systemisk advocacy, aktiv og passiv advocacy og intern og ekstern advocacy (Dalrymple & Boylan 2013). Med case- og systemisk advocacy belyser de sammenhængen mellem disse med en forståelse af, at individuelle cases kan bidrage med viden for at fremme forandringer på et større samfundsmæssigt plan. Aktiv og passiv advocacy forstår de således, at forholdet mellem socialarbejder og borger kan variere i forhold til, i hvor høj grad borgeren selv inddrages i advocacy-arbejdet, mens det i forhold til intern og ekstern advocacy drejer sig om at forstå advocacy arbejde udført henholdsvis inde som udenfor det etablerede politiske system (Dalrymple & Boylan 2013).

Inden jeg endeligt går til opgavens analyse, skal jeg slutteligt redegøre for Järvinen og Mik-meyer's perspektiver på professionelle identiteter i det sociale arbejde i dag.

4.7 Järvinen & Mik-Meyer - Nye professionelle identiteter

I forlængelse af ovenstående og ligeledes i relation til spørgsmålet om hvordan man kan forstå C:NTACTs praksis og aktørrolle i det sociale arbejdes felt, læner jeg mig op af Järvinen og Mik-Meyers professionelle identiteter (Järvinen & Mik-Meyer 2012). De to forskere definerer en professionel i dette felt, som en der har *praksiserfaring* i arbejdet med at hjælpe borgere i velfærdsstatens forskellige organisationer (Järvinen & Mik-Meyer 2012: 12). Med et fokus på hvad de kalder *nye professionelle identiteter* påpeger de, hvorledes de ser en udvikling i den professionelles rolle fra at have karakter som ekspert til i højere grad at indtage en faciliterende rolle (Järvinen & Mik-Meyer 2012: 17). I forholdene omkring disse professionelle identiteter er det en central forståelse, at borgeren er i centrum, at det er en væsentlig opgave for den professionelle at imødekomme borgeren, hvor han eller hun er og i høj grad at lade borgeren være den styrende part (Järvinen & Mik-Meyer 2012: 19). Järvinen og Mik-Meyer påpeger i relation til arbejdet med unge, at det professionelle arbejde med denne gruppe særligt vægter arbejdet med at styrke de unges autonomi og handlekraft i eget liv (Järvinen & Mik-Meyer 2012: 20), hvilket jeg kobler til opgavens empowermentfokus.

I relation til ovenstående udvikling peger Järvinen og Mik-Meyer yderligere på, hvordan det sociale arbejde i relation til borgeren på samme tid er blevet mere omfattende og mere diffust (Järvinen & Mik-Meyer 2012: 21). Omfattende idet det i voksende grad indebærer et fokus på tillid og relationsarbejde, hvilket betyder at den professionelle i stigende grad må vise personligt engagement i borgerens liv samt udvise empati og følelser, dog på professionel vis. Diffust i forhold til at grænserne i styringsforholdet samt mellem det personlige og det faglige bliver mere flydende. Dette stiller større krav til den professionelles evne til at mestre begge dele, samt balancere mellem disse (Järvinen & Mik-Meyer 2012: 22).

Det er med udgangspunkt i de i kapitlet beskrevne teorier og begreber, at jeg nu vender mig mod opgavens analyse.

4.8 Læsevejledning til analyse

De følgende kapitler udgør specialets analyse og diskussion. I analysens første del skal jeg svare på forskningsspørgsmålet om, hvordan de unge oplever at anvende C:NTACTs æstetiske praksis til både selv at forstå samt kommunikere til deres omgivelser omkring deres liv på kanten. Jeg analyserer de unges oplevelser i lyset af Freire's empowerment (Hutchinson & Oltedal 2006: 188) samt Hickey-Moody og Austrings og Sørensen's teorier og perspektiver omkring æstetisk praksis (Hickey-Moody 2013, Austring & Sørensen 2006).

I relation til undersøgelsens interesse i hvorledes den æstetiske praksis kan være stemmegivende for unge på kanten og til forskningsspørgsmålet om, hvordan man kan forstå C:NTACTs æstetiske praksis i socialt arbejde, skal jeg i analysens anden del søge at nærme mig C:NTACT som aktør i det sociale arbejdes felt. Hertil anvender jeg Dalrymple og Boylans advocacy perspektiv (Dalrymple & Boylan 2013) samt Järvinen og Mik-Meyers perspektiver på professionelle identiteter i socialt arbejde i dag (Järvinen & Mik-Meyer 2012).

I relation til opgavens sidste forskningsspørgsmål, skal jeg med afsæt i den samlede analyse slutteligt diskutere, hvilke muligheder og udfordringer der kan forbindes med inddragelsen af æstetisk praksis i socialt arbejde med unge på kanten, i opgavens diskussion.

Kapitel 5: Analysens Første Del -

Unge oplevelser og udvikling i et C:NTACT projekt

I analysens første del ønsker jeg først at sætte scenen for, hvor og hvordan jeg ser, at de unge taler om empowerment i forbindelse med den æstetiske praksis, de møder hos C:NTACT.

5.1 C:NTACTs empowermentpotentiale

I både første og anden række af interviews udtrykker de tre unge, hvordan de mener, at projektet har givet dem større selvtillid, hvordan det har rustet dem i deres forskellige livssituationer samt hvordan det har givet dem troen på at 'kunne' noget i livet. Sidstnævnte belyser især Liv, der i sit første interview udtrykker det således: *"jeg har opdaget, at jeg kan hvad jeg vil(...) og jeg kan, hvis jeg arbejder hårdt nok, så skal jeg nok nå mit mål!"* (Liv, interview 1: 23). Liv reflekterer videre over denne læring i sit andet interview, hvor hun forbinder sin tid hos C:NTACT og det at have stået på scenen med at have givet hende modet til at springe ud i nye ting og giver eksempler på at have taget valg i livet omkring f.eks. at tage et kreativt kursus med argumentet: *"det ville jeg aldrig have prøvet, hvis jeg ikke havde været med på C:NTACT"* (Liv, interview: 35). Jeg forstår disse udsagn som tydelige udtryk og forståelser hos Liv, om at hun har oplevet en styrket tro på sig selv samt er blevet mere selvstyrende omkring valg og veje i sit liv, hvilket minder om Freire's empowermentforståelse om, hvorledes individet styrkes i at tage kontrol og skabe forandringer i eget liv (Andersen & Elm Larsen 2011: 476). Yderligere forstår jeg Livs udvikling i lyset af Hickey-Moodys begreb om differentiering (Hickey-Moody 2013: 123), der indebærer en forståelse af, at den æstetiske praksis kan afføde virkelige forandringer ved at skabe nye identitetsforståelser, idet jeg i det andet citat sporer en oplevet forandring over tid medført af arbejdet hos C:NTACT.

Hos Sofie og Marie finder jeg, at deres oplevelser rummer elementer af empowerment, især i relation til deres omgivelser i kølvandet på projektet. I relation til oplevelsen af at have opnået en større selvtillid i projektet udtrykker Sofie: *"jeg vil selv sige, at jeg er blevet en bedre leder af den grund.."* (Sofie, Interview 2: 16), mens Marie sætter det i relation til bl.a. sin skolegang:

Jeg synes, det er gode minder om at være blevet mere modig og.. det med at finde at finde ud af at man selv bestemmer, hvordan man fortæller sin historie. Jeg tænker een ting er at stille sig op foran flere fremmede mennesker og fortælle noget, hvor du spiller en rolle... Noget andet det er at skulle stille sig op og fortælle noget, som er så dybt personligt, altså noget man ikke lige deler med alle, og dét at jeg har stået i den situation, det gør, at f.eks. fremlæggelser på skolen og sådan noget, det er noget helt andet, fordi jeg synes, jeg har været mere udsat på teatret, og altså det er positivt ment. Så jeg tackler det at stå foran andre mennesker på en anden måde.

(Marie, interview 2: 37)

I begge citater tolker jeg en forståelse af, at oplevelsen og arbejdet hos C:NTACT har givet de unge en større tro på sig selv, der gør at de tør handle i deres omgivelser. Dette relaterer jeg til Freires fokus på at styrke individet til at tage kontrol i eget liv (Andersen & Elm Larsen 2011: 476). Maries oplevelse af både at være blevet klar over, at hun selv er herre over egen historie samt at være styrket i at skulle stå overfor andre mennesker, forstår jeg ligeledes i relation til Freire's argument om, hvordan bevidstgørende processer kan lede mennesket til at give verden navn og dermed opdagelsen af selv at kunne skabe forandringer i eget liv. Endelig forstår jeg Maries oplevelse af at være blevet modig i lyset af Hickey-Moodys pointe om, hvordan de unge i æstetiske praksisser kan skabe og genskabe subjektivitet i et identitetsarbejde, hvor de unge kan opdage nye sider af sig selv (Hickey-Moody 2013: 120).

Ovenstående eksempler hverken kan eller skal forklare, hvad der i et helhedssyn er årsagssammenhængen for de unges oplevede forandringer. Eksemplerne skal vise, hvordan jeg tolker mine informanternes oplevelser af C:NTACTs praksis som oplevelser, der kan kobles til empowerment i kraft af den øgede autonomi samt de nye identitetsforståelser, jeg ser hos de unge. I det følgende afsnit vil jeg spore mig nærmere ind på C:NTACTs praksis i en analyse af de unges oplevelser af arbejdsprocessen omkring udviklingen af deres fortællinger i forestillingsprojektet 'Jeg er ikke min sygdom'.

5.2 Dialog: at strikke historier sammen

Et centralt element i C:NTACTs praksis er, at det er de medvirkendes egne historier og liv, der dramatiseres og bliver sat på scenen. Det væsentlige æstetiske arbejde i projekt 'Jeg er ikke min sygdom', er derfor arbejdet med udviklingen af de unges personlige monologer om eget liv. Det er et essentielt element i dette arbejde, at udviklingen af monologerne foregår i et samarbejde mellem de ansatte og de unge. De unge får mulighed for at udforske og udfolde deres fortællinger gennem æstetiske metoder i indledende samtaler og løbende dialog med C:NTACTs ansatte, i fælles- og eneprøver og i samarbejde med de andre medvirkende unge. Denne samskabende relation ansat og ung imellem og ung og ung imellem forstår jeg i relation til Freires dialog og gensidige lærer-elev forhold (Hutchinson & Olteidal 2006: 205), idet monologerne her bliver til i et dialogisk samarbejde mellem de unge og C:NTACT.

I interviewene sporer jeg et tydeligt tema omkring, hvordan de unge på flere måder giver udtryk for, at det har en betydning for dem, at der er andre involverede i skabelsesprocessen omkring deres monologer. Hvad der synes centralt for de unges oplevelser af egen udvikling her er, at der er nogle omkring dem, der er med til at sætte ord og orden på deres liv og historier og ikke mindst de nye identitetsforståelser, der kan udspringe af dette samarbejde. Sofie fortæller:

Altså der er ord, jeg aldrig nogensinde ville bruge, men...det var på en eller anden måde også rart, at der var en anden, der havde taget den over og.. altså at man kunne se det fra nogle andres synsvinkel. Ja, det var egentlig meget rart. Jamen altså man kan jo sige, det er jo stadig min historie, ligegyldig hvem det er, der har sat ordene på den, og jeg synes, at han (instruktøren red.) var jo rigtig god til også at genfortælle den og fortælle det vigtige af den. (Sofie, interview 1: 6)

Jeg tolker i ovenstående en forståelse hos Sofie om, at det for hende har en værdi at få andres øjne og ord på hendes historie, da det i dette samarbejde bliver klarere for hende, hvad hun anser for vigtige elementer i sin historie og dermed i sit liv. Dette viser sig også i Sofies andet interview, hvor hun i endnu en refleksion omkring dette samarbejde siger: *“jo, det har givet mig*

en større accept af, at jeg er som jeg er, og at det er godt nok” (Sofie, interview 2: 22). Denne forståelse hos Sofie forbinder jeg dels til Freires dialog og dels til Hickey-Moody’s differentiering, der rummer en forståelse af, at det er gennem bevidstgørende processer med andre, at vi kan få øje på unikhed og forskelle hos os selv, og at disse processer dermed kan være med til at forandre og konstruere vores selvforståelse og identitet (Hickey-Moody 2013: 123). I forlængelse af ovenstående og i et stadigt fokus på identitet og selvforståelse reflekterer Marie ligeledes over, hvad dette samarbejdet har givet hende:

Jamen det med først at sætte det i kronologisk rækkefølge det har jeg ikke tænkt på, det tror jeg, at jeg har manglet rigtig meget, fordi nogle gange så bliver det bare sådan en stor pærevælling af, at man husker måske kun lige sin sidste indlæggelse og så er det den der fylder, men i virkeligheden er det jo en historie...et liv.. Der er noget kronologisk og jeg har aldrig tænkt over sådan meningen med, at jeg egentlig [strikkede], før jeg blev spurgt om hvordan og hvorfor, og jeg forklarede, hvordan det egentlig startede. Det har jeg ikke tænkt over, og det var der også andre i min omgangskreds, som var inde og se stykket der, det kom helt bag på dem, de vidste godt, at det var min ting at gøre, men de har aldrig tænkt på, at der var en grund til det. (Marie, interview 2: 13)

Der fremgår her en forståelse hos Marie om, at det både er i samarbejdet omkring at få sat orden på sin historie og derefter i udførelsen af monologen på scenen, at hun er blevet bevidst om særlige aspekter omkring sig selv og sit liv. Det at tage sit strikketøj med på scenen giver hende en forståelse af, hvordan denne hobby er opstået, og hvad den har betydet i hendes liv. I samarbejdet og processen omkring hendes monolog reflekterer Marie over sig selv, for så at udtrykke disse refleksioner i handling på scenen, hvad der kan ses i lyset af Freires dialog og praksis, hvor et afgørende element for læring og bevidstgørelse netop er sammenhængen mellem refleksion og handling (Hutchinson & Oltedal 2006: 208).

Jeg har i ovenstående udfoldet, hvorledes C:NTACTs æstetiske arbejde med at udvikle de unges monologer kan siges at rumme et empowermentpotentiale. Med afsæt i de unges udtalelser tolker

jeg dette æstetiske arbejde som en konkret måde at indlede og indgå i bevidstgørende processer, hvori de unge kan arbejde med differentiering og identitet, og hvor refleksion og handling igangsættes. I lyset af Freires empowermentbegreb (Freire 1997) og Hickey-Moodys differentiering (Hickey-Moody 2013: 123) har jeg belyst, hvorledes der hos de unge hersker en forståelse af, at denne proces har udviklet og øget deres selvforståelse, og at de forstår denne udvikling som styrkende og positiv.

I det følgende skal jeg yderligere nærme mig empowermentpotentialet i C:NTACTs praksis i en udforskning af de symbolske udtryksformer, de unge har arbejdet med. Dette i relation til undersøgelsens fokus på unges mulighed for at få stemme og på den æstetiske praksis' potentialer for at tilbyde nye og alternative måder at kunne artikulere disse stemmer på.

5.3 Fabulation og tavs viden: lyde, farver og en vulkan i udbrud

I mine feltnoter beskriver jeg, hvordan de unge gennem arbejdet med deres monologer og i de æstetiske øvelser hos C:NTACT eksperimenterer med forskellige æstetiske metoder til at udtrykke sig på. Et eksempel herpå er en observation af Sofie: *hun går rundt på scenen og leger med forskellige bevægelser og lyde i fremførelsen af hendes monolog* (Feltnoter, projektdag 3: 1). Som beskrevet udgør strikketøj et rekvisit et væsentligt element hos Marie, mens det hos Liv særligt er gennem tegninger, at hun oplever nye indsigter og udvikling. I slutningen af øveperioden op til forestillingerne får de unge stillet til opgave at skulle tegne deres personlige rejse under projektet i en visualiseringsøvelse med fokus på følelser faciliteret med lyde og farver. Liv fortæller om sin oplevelse:

Jeg lavede nogle farver og fandt ud af, ok, hvad foregår der egentlig i mit liv lige nu. Hvad skal jeg fokusere mere på, og jeg fandt ud af, at jeg skulle fokusere noget mere på sorg og noget andet og sådan rundt.. Ok men det var sgu meget fedt lige at...altså lige at få en lille smule styr på det, at man mærker ordentligt efter(.) Og så giver lyden, lyden gav også et godt rum.. Ja, jeg synes det gav mig en masse at få de der refleksioner der,

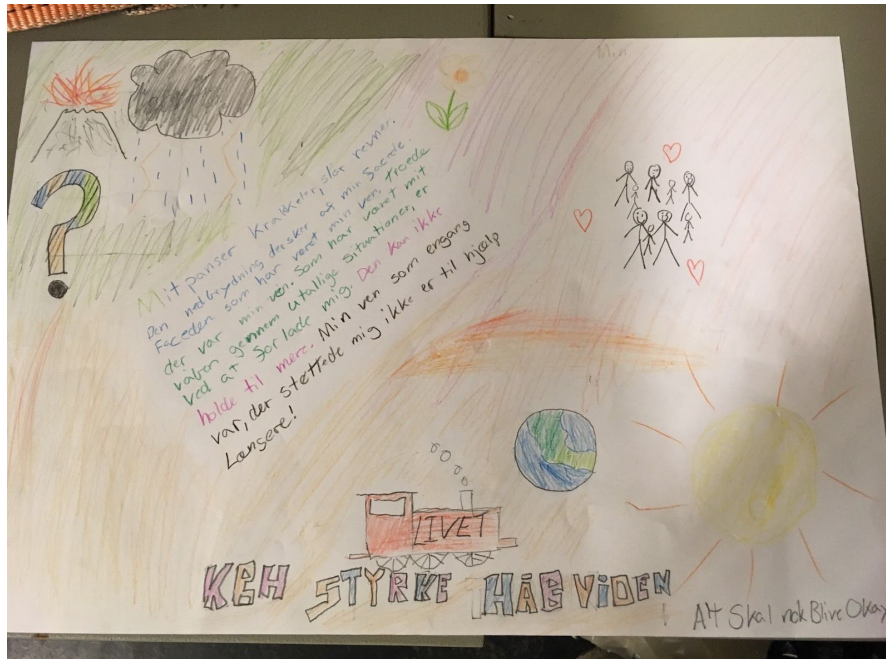
ja. Det fik mig til at tænke yderligere end det, jeg plejer, jeg har tendens til bare at køre i samme spor, så det var fedt lige at få drejet til venstre på et eller andet tidspunkt. (Liv, interview 1: 15)

I citatet tolker jeg en forståelse hos Liv om, at den æstetiske øvelse har hjulpet hende til bedre at forstå, hvordan hendes liv ser ud på det givne tidspunkt. Gennem farver og lyde har hun fundet nye fokuser og oplevet følelser og refleksioner omkring bl.a. sorg. Hun forbinder disse oplevelser med at have tænkt dybere og i andre baner, end hun plejer, hvilket jeg tolker som en synliggørelse af tavs viden i lyset af Hickey-Moody's fabulation, idet hun gennem tegningen får ekspliciteret nogle indre udtryk og følelser, hun ikke før havde sprog for (Hickey-Moody 2013: 124). I det andet interview fortæller Liv, at hun fortsat har tegningen hængende på sit værelse og bruger den i denne sammenhæng til både at reflektere over, hvad der gik igennem hende dengang samt hvilken udvikling hun har oplevet i mellemtiden:

Der er meget på den tegning, jeg har den hængende på mit værelse, den er meget mørk! Jeg har jo tegnet en vulkan, og det kan jeg slet ikke huske, at jeg var i udbrud, jeg var igang med et eller andet, som jeg ikke vidste hvad var... det er sket i hvert fald.. at jeg har udviklet mig, at jeg ser måske lidt lysere på tingene, og dagen skal nok gå alligevel, selvom jeg har en lorte dag... Jeg er heller ikke så negativ længere, jeg brokker mig ikke så meget.. (Liv, interview 2: 33)

Liv forklarer her, hvordan tegningen ikke længere i samme grad repræsenterer hendes tilstand og liv og anvender i stedet tegningen til at forstå og reflektere over den udvikling og forandring, der har fundet sted. Tegningen som æstetisk medie hjælper hende fortsat til at forstå og forbinde hendes tilstand da og nu, hvilket jeg forstår i relation til en pointe fra Winnicott hos Austring og Sørensen om, hvordan den æstetiske praksis ikke alene kan bygge bro mellem den indre og ydre verden, men også kan skabe forbindelser mellem fortid og nutid (citeret i Austring og Sørensen 2006: 121).

Figur 2: Livs tegning

Med ovenstående har jeg belyst, hvordan C:NTACTs æstetiske praksis rummer potentialer for at eksplicitere viden og gøre nye erfaringer og erkendelser synlige for de unge. Jeg tolker de unges oplevelser af teatret som et rum, hvori de gennem øvelser og eksperimenter med forskellige symbolske former kan reflektere over deres historier og opnå nye indsigter omkring dem selv og deres liv. Gennem rekvisitter, bevægelser og tegninger kan de eksplicitere og udtrykke viden om dem selv og verden omkring dem, hvilket jeg tolker i lyset af Hickey-Moodys fabulation (Hickey-Moody 2013: 124) og Austring og Sørensens æstetiske mediering (Austring & Sørensen 2006: 121).

5.4 Æstetisk oplevelse - kommunikation til omgivelser

I de forrige afsnit har jeg besvaret det første led i spørgsmålet om, hvordan de unge oplever at bruge æstetisk mediering til at forstå eget liv og udvikling. I det følgende skal jeg besvare spørgsmålets andet led i et fokus på de unges oplevelser af at bruge redskaber fra teatret til at kommunikere til deres omgivelser, i forbindelse med undersøgelsens fokus på de æstetiske

praksissers mulige potentiale i artikuleringen af de unges stemmer. Med Austrung og Sørensen's æstetiske oplevelse og virksomhed (Austrung & Sørensen 2006) er jeg interesseret i de sanselige og følelsesmæssige oplevelser, de unge forbinder med at anvende æstetisk mediering i mødet med publikum.

5.4.1 Mødet med publikum

Under 'Jeg er ikke min sygdom' fremførte de unge deres monologer for mere end 3500 publikummer i 15 forestillinger landet over. Efter hver forestilling faciliterede henholdsvis projektleder Leonora eller jeg en debat mellem de unge på scenen og publikum i salen. Heri havde publikum mulighed for at stille spørgsmål til de historier, de havde hørt og til de unges liv generelt. I mine feltnoter skriver jeg:

Igen i aften er der latter, tårer og stående klapsalver. En fagperson blandt publikum takker dem, siger at han har lyst til at give dem alle knus og spørger de unge, hvad han *mere* kan gøre anderledes for at 'møde dem'. Denne gang tager de unge sig længere svartid. Liv svarer bl.a.: "Du kan lære vores navn at kende. Ja, det er lige gået op for mig, hvor vigtigt det er, at du kan mit navn". (Feltnoter, forestilling 2: 2)

Som det fremgår i uddraget, er disse debatter og møder ofte præget af stærke følelsesmæssige reaktioner fra publikum og af øjeblikke, hvor læring og forandring synes at finde sted for både publikum og de unge. Dette viser sig bl.a. ved, at publikum giver udtryk for at have fået nye tanker og følelser omkring dét at være ung og syg, og som det ses hos Liv i ovenstående, i udviklingen af de unges svar og refleksioner undervejs i de forskellige forestillinger og debatter. Dette forstår jeg i lyset af Austrung og Sørensen's æstetiske oplevelse, der netop er kendetegnet ved, at følelsesmæssige indtryk og oplevelser kan afføde erkendelser og læring hos både de unge som afsendere og hos publikum som modtagere (Austrung & Sørensen 2006: 70).

Marie beskriver ligeledes oplevelsen af mødet med publikum i sit første interview: *"Jeg tror ikke, der er noget, der kan beskrive den følelse, man sidder med efter en forestilling, og der*

bliver stillet spørgsmål og man bare kan høre en nål falde til jorden, altså når man besvarer et spørgsmål” (Marie, interview 1: 15). Igen i lyset af den æstetiske oplevelse som en sanselig form for erkendelse (Austring & Sørensen 2006: 69), ser jeg Marie her beskrive oplevelsen som netop en *følelsesmæssig* tilstand. Hun følger op på denne oplevelse i det andet interview, hvor hun reflekterer over, hvad det gjorde ved hende at mærke og opleve, hvordan hendes historie rørte publikum:

Det gjorde mig bevidst om omgivelserne og teatret, og på den måde var det en ret interessant kommunikationsvinkel i forhold til at formidle et budskab.. I forhold til at skrive et brev f.eks., eller bare fortælle nogen noget i en tlf, her der er det.. Altså der er ro omkring det og man får lov at tale ud, og derefter kan jeg og folk så reflektere, eller undervejs.” (Marie, interview 2: 15)

I de to udsagn forstår jeg, at Marie forbinder den stilhed og det nærvær, hun møder og mærker fra publikum med en opdagelse af, at teatret giver hende et andet rum for at fortælle sin historie og skabe refleksion omkring den. Dette relaterer jeg til den æstetiske oplevelse, der er karakteriseret ved bl.a. at kunne kommunikere til, fra og om følelser (Austring & Sørensen 2006: 71). Marie skaber oplevelser for publikum, der på samme tid vækker følelser i hende selv, og som dermed styrker hendes læring og forståelse af, hvordan hun kommunikerer til sine omgivelser. Endeligt sporer jeg i de sidste linjer hos Marie en oplevelse af, at det at bruge teatret som platform for kommunikation indebærer potentialet for at forandre sin egen såvel som publikums bevidsthed, hvilket jeg relaterer til Freires empowerment og sammenhængen mellem bevidstgørelse på forskellige niveauer (Hutchinson og Oltedal 2006: 192).

I relation til disse bevidstgørende møder med publikum finder jeg en oplevelse hos Liv af, hvordan hun gennem æstetisk mediering udover at kunne eksplicitere tavs viden ligeledes kan udtrykke det ‘usigelige’. Austring og Sørensen skildrer, hvordan forskellige forhold kan danne baggrund for, hvorfor viden og erfaringer kan fremstå usigelige for os, hvorunder ét af disse forhold er samfundsmæssigt forstået på den måde, at det usigelige kan fremstå tavst, idet det kan

rumme oplevelser og områder, der generelt er tabuiseret for os (Austrius & Sørensen 2006: 62). Liv fortæller om at tale på scenen:

Men at jeg ikke skulle stå og kigge dem direkte i øjnene og sige det, fordi jeg igen havde den følelse af, at jeg søger medlidenhed og "uh ih og åh det er så synd for mig", at det er jo slet ikke sådan, jeg har det. Men det føler jeg bare, at når jeg siger sådan nogle ting, så er jeg mindre værd.. så det var en nem måde for mig i hvert fald, at få det sagt til ihvertfald min familie og mine venner. At det er sådan her, jeg har det, og så kan vi tage snakken bagefter.. (Liv, interview 2: 18)

Jeg ser her en oplevelse hos Liv af, at hun forbinder dét at fortælle om at være syg med en følelse hos sig selv om at søge medlidenhed og være mindre værd, og at det at stå på scenen skaber en afstand mellem hende og publikum, der både gør det nemmere for hende i forestillingerne samt i samtaler efterfølgende at tale om hendes følelser og historie. Udover at rumme potentialet for at udtrykke det usigelige er det en pointe, at den æstetiske mediering også kan rumme kompleksitet (Austrius og Sørensen 2006: 58). Med Livs ord 'en nem måde' forstår jeg, at hun her reflekterer over hendes kommunikation omkring den kompleksitet, hendes situation og relation til hendes omgivelser indebærer.

Jeg har i det ovenstående vist, hvorledes der i forestillingerne og tilhørende debatter dannes et afsæt hos de unge for refleksion og bevidstgørelse om, hvordan de udtrykker sig både i forhold til, *hvad* de kommunikerer og *måden* de kommunikerer på. Jeg har hertil belyst, hvordan de unge oplever, at den praksis de er en del af hos C:NTACT, tilbyder dem nye udtryksformer og rum for at udtrykke sig og fortælle om deres liv og situation.

Ifølge Hickey-Moody er det et centralt element i det æstetiske empowermentarbejde med unge, at de unge løbende deler og fremfører deres arbejde med og for andre, og hun indfanger denne forståelse i sit begreb 'små offentligheder' (Hickey-Moody 2017: 17). Jeg vil kort udfolde dette i

det følgende afsnit, der fortsat vil koncentrere sig om de unges relation til deres omgivelser samt lede op til analysens anden del.

5.5 Små offentligheder: fællesskab der gør forskel

Små offentligheder betegner som beskrevet de sammenhænge, hvori de unge fremviser deres æstetiske arbejde for andre, og jeg vender mig i denne analyse mod Nielsen og Sørensens skelnen mellem små hverdagsoffentligheder og små begivenhedsoffentligheder (Nielsen & Sørensen 2017: 64). Små offentligheder forstås her både som hverdagen i de givne projekter, hvor de unge løbende viser deres arbejde frem for hinanden såvel som i forestillinger, hvor de færdige værker vises frem for omverdenen. I det følgende vil jeg udfolde de små offentligheder i projekt 'Jeg er ikke min sygdom'.

I de små hverdagsoffentligheder i projektet har de unge fået muligheden for at dele deres æstetiske værker undervejs med både de andre medvirkende unge og C:NTACTs ansatte. De unge har spejlet sig i hinanden, fået feedback og inspiration samt oplevet at være en del af et fællesskab omkring dét at være ung og syg. Liv fortæller om, hvilken betydning fællesskabet har haft for hende:

Og så har jeg brugt noget fra teatret, nogle af de andres udtryk og sådan noget, som forklarer tingene, hvordan ens tilstand er igennem livet, det har jeg i hvert fald også taget til mig! Så jeg har også fået gode råd af de andre og sådan noget.. Selvom jeg har været syg i, ja nu er det snart [fem] år, så har jeg virkelig også lært at tænke anderledes omkring min sygdom, at det skal nok gå og.. Selvom jeg havde den i baghovedet hele tiden, så har det bare bekræftet, at jeg er på den rette vej, at jeg har mødt de andre. (Liv, interview 2: 4f)

Jeg forstår i udsagnet her, at Liv ved at høre de andres monologer og ved at spejle sig i det fællesskab de har haft, har fået et udvidet sprog samt en større forståelse omkring sin sygdom og

hvor hun er i livet. De små hverdagsoffentligheder kan altså i sammenhæng med teori om æstetisk oplevelse (Austring og Sørensen 2006: 69) og Freires bevidstgørende dialog (Hutchinson & Oltedal 2006: 205), forstås som de situationer og udvekslinger, der opstår mellem de unge i løbet af projektet, hvori Liv her beskriver at have opnået nye erkendelser omkring sig selv og sit liv ved at have delt sit eget samt oplevet de andre unges værker.

De små begivenhedsoffentligheder er kendetegnet ved, at de unge præsenterer deres færdige værker for et publikum, der rækker ud over de professionelle og de andre unge i projekterne (Nielsen & Sørensen 2017: 67). I 'Jeg er ikke min sygdom' finder disse begivenhedsoffentligheder sted som en gentagende del af projektet i forestillingerne. Som beskrevet i afsnit 5.1 forbinder de unge i høj grad det at have optrådt på scenen for tusindvis af mennesker landet over, med at have fået troen på, at kunne mere end de troede. Ligeledes forbinder de unge disse optrædener med at være et rum, hvori de er blevet hørt og hvor de har mærket at gøre en forskel. Sofie fortæller:

Der er nogen af dem, der snakkede om det efterfølgende, og nogle der kom med til virkelig mange af vores turnéforestillinger...altså hvis jeg bare har rørt ÉN, det var jo ligesom mit mål, og det ved jeg, at jeg har, og der er flere der er kommet hen og har sagt, at de nu har turdet at fortælle deres familier sådan og sådan.. Så jeg tænker helt klart, at vi er blevet hørt og har været med til at gøre en forskel for en masse mennesker. (Sofie, interview 2: 4)

I ovenstående forstår jeg en oplevelse hos Sofie af, at dét at nogle publikummer kommer igen samt at have mødt andre, der har fortalt de unge, hvordan de er blevet motiveret til selv at åbne op omkring deres historier, giver hende en klar opfattelse af, at de med forestillingen er blevet hørt og har gjort en forskel. Jeg forbinder disse begivenhedsoffentligheder og forståelser hos de unge til Freires kritiske empowermentforståelse om, hvordan man med mobilisering af kræfter hos individet kan fremme forandring for mennesker på flere samfundsmæssige planer (Andersen & Elm Larsen 2011: 476) samt til Hickey-Moodys pointe om, hvordan man gennem æstetisk

praksis kan udfolde og artikulere de unges stemmer (Hickey-Moody 2013: 120). Med ovenstående har jeg belyst, hvordan de små offentligheder i 'Jeg er ikke min sygdom' har udviklet og skabt rum for nye forståelser og fortællinger om det at være ung og syg, både for de unge selv og for andre omkring dem.

5.6 Delkonklusion

I analysens første del har jeg etableret en forståelse af hvorledes C:NTACTs praksis kan siges at skabe oplevelser af empowerment og øget autonomi hos de medvirkende unge. Inspireret af Freire og Andersen og Elm Larsens empowermentforståelser (Freire 1997, Andersen & Elm Larsen 2011) samt Hickey-Moodys affektive pædagogik (Hickey-Moody 2013) har jeg belyst, hvordan det samskabende forhold i arbejdet omkring de unges monologer kan igangsætte bevidstgørende og reflekterende læreprocesser, i hvilke de unge opnår ny læring og viden omkring deres evner og handlekraft i livet. Jeg har vist, hvordan de unge i dette samarbejde kan arbejde med sprog, differentiering og identitet i deres historier, og hvordan de unge oplever en positiv og styrkende udvikling heraf.

Jeg har med Austring og Sørensens æstetiske mediering (Austring & Sørensen 2006) påpeget, hvordan C:NTACT kan forstås som et rum, hvori de unge kan eksplicitere tavs viden og med dette fortolke og udvide deres viden om dem selv og verden omkring dem. Hertil hvordan nogle af disse erfaringer og oplevelser manifesterer sig og fører til læring og handling hos de unge over tid. Jeg har belyst, hvordan æstetisk mediering og æstetiske oplevelser i mødet med publikum har muliggjort kommunikation fra de unges side om bl.a. følelser, kompleksitet og aspekter af deres livshistorie, de ellers har følt tabuiseret. Endelig har jeg med Hickey-Moodys begreb om små offentligheder (Hickey-Moody 2013: 17) belyst, hvorledes teatret har skabt et styrkende fællesskab for de unge samt givet dem et rum for at opleve at 'gøre en forskel' og blive set og hørt af publikum, hvilket jeg også forbinder til Freire og Andersen og Elm Larsens kritiske empowermentforståelse (Andersen & Elm Larsen 2011: 476). Således tilslutter jeg mig de unges såvel som de anvendte forskeres opfattelse af den æstetiske praksis' potentiale for at styrke de

unge i kendskabet til dem selv, i deres evner til at tage handling og skabe forandring i eget liv samt i forbindelse med at udgøre en platform for deres stemmer.

Jeg har med udgangspunkt i de unges stemmer undersøgt, hvilke socialfaglige elementer C:NTACTs praksis kan siges at indebære i relation til empowerment. I analysens anden del skal jeg antage et aktørperspektiv på C:NTACTs praksis og faglighed for at nærme mig en forståelse af deres placering i det sociale arbejdes felt.

Kapitel 6: Analysens Anden Del - Advocacy og aktørrolle

I dette kapitel vil jeg i relation til mit andet arbejdsspørgsmål undersøge, hvordan man kan forstå C:NTACT som aktør i det sociale arbejdes felt i relation til det sociale arbejde, jeg identificerer i projekt 'Jeg er ikke min sygdom'. Med undersøgelsens fokus på de unges stemmer samt i henhold til C:NTACTs mission om at skabe empowerment for både de unge og i samfundet er jeg interesseret i at nærme mig deres aktørrolle i lyset af perspektiver om advocacy og professionelle identiteter i socialt arbejde. I denne del af analysen inddrages også de ansatte, idet jeg mener, at det kan give min undersøgelse større troværdighed, hvad der også er en pointe hos Ragin og Amoroso i forbindelse med forskning, der ønsker at give stemme (Ragin & Amoroso 2011: 77). Ved at bringe flere sider af sagen i spil kan jeg berige og nuancere de forståelser og meninger, jeg tolker i min case (Ragin & Amoroso 2011: 78). Først skal jeg undersøge det sociale arbejde i C:NTACTs praksis i et advocacy perspektiv ud fra de unges oplevelser.

6.1 Det er ikke mig, det handler om

Som beskrevet i afsnit 5.4 om små offentligheder oplever de tre unge at have følt sig set og hørt samt at have gjort en forskel i mødet med publikum. I de beskrevne observationer er der publikummer, der griner, græder og udviser andre følelsesmæssige reaktioner samt giver udtryk for at have lært noget af unges historier i forestillingen. I citatet fra Sofie forbinder hun disse reaktioner med, at de med deres historier har gjort en forskel, og i forbindelse med dette

reflekterer hun videre over, hvorfor det netop er denne mulighed for at få stemme, der motiverer hende til at fortælle sin historie:

Jeg er ligegyldig, det er slet ikke mig, det handler om, det handler om alle de andre, for altså hver tredje har en psykisk sygdom tæt på sig, og det kan ikke være rigtigt, at nogen ikke tør sige det højt.. og det er jo ikke op til personen, om de tør sige det eller ej, det er jo fordommene og tabuerne, der er omkring det.. og vi kan kun få dem fjernet ved, at vi bliver ved med at sørge for, at folk ved, hvad det handler om! Jeg tænker helt klart, at det kommer af uvidenhed, og ja. Det er derfor, jeg tænker, at det er vigtigt.

(Sofie, interview 2: 7)

Jeg forstår Sofies udsagn som et udtryk for, at hendes deltagelse i projektet handler om noget større end hende selv samt at det ikke er hende og de andre syge, der udgør et problem, men at problemet er, hvordan samfundet ser på dem. Jeg relaterer dette først til Dalrymple og Boylan's aktive advocacy, idet jeg ser en klar forståelse hos Sofie om, at hun selv er en stor del af det advokerende arbejde (Dalrymple & Boylan 2013: 5). Ligeledes forstår jeg ovenstående i relation til det centrale formål i advocacy arbejde om at fremme social forandring i forsøget på at rykke ved gængse normer og forestillinger i samfundet (Dalrymple & Boylan 2013: 17), idet jeg i citatets sidste del sporer en primær mission hos Sofie, om med sin historie at sprede viden omkring hende og de andre unges historier for at fremme forandring og nedbryde fordomme.

Hos Liv fremgår det, at hun er motiveret af at være forbillede for andre i samme situation, og af at skabe fællesskab om dét at være stærk som syg:

Altså hos C:NTACT, der kan jeg jo vise... altså hvis jeg kan, så kan andre mennesker også, og at man ikke skal opgive håbet.. Jeg synes, det er synd, at der er masser af mennesker, der går og har det skidt på grund af, at de er syge, eller hvad de nu fejler.. Så jeg tror, det er for at vise overfor mig selv og vise andre, at man kan godt, det man

gerne vil og at man kan godt gå imod strømmen, hvis det er det, man har lyst til, og at vi er stærkere, hvis vi gør det sammen! (Liv, interview 1: 19)

I ovenstående ser jeg en oplevelse hos Liv, om at hun hos C:NTACT får muligheden for med sin egen og de andre medvirkendes historier at vise andre i samme situation, at de godt *kan, hvad de vil*, at det er okay at være anderledes. Jeg forstår dette samt ovenstående udsagn fra Sofie i lyset af den sammenhæng, der er mellem advocacy- og empowermentarbejde for individer og grupper, som findes hos både Dalrymple og Boylan (2013: 3) samt i de undertrykte pædagogik (Freire 1997), og som indebærer en forståelse af, at mobilisering af kræfter hos individet og i grupper kan lede til empowerment på et bredere plan. I citatet ser jeg, at Liv oplever som individ at kunne udgøre et eksempel samt fra scenekanten sprede en forståelse af, at de unge kan stå stærkere sammen.

Med ovenstående har jeg belyst, hvordan der hos de unge findes oplevelser af, at de hos C:NTACT får mulighed for at kunne gøre en forskel med deres historie og stemmer samt at denne mulighed er en stor del af, hvad der driver og motiverer dem til at medvirke. I det følgende skal jeg udvide forståelsen af C:NTACT i et advocacy perspektiv i inddragelsen af de ansattes oplevelser.

6.2 En vigtig platform

I analysens første del viser jeg, at der hos de unge eksisterer en opfattelse af, at C:NTACTs praksis rummer et potentiale for at styrke de unges selvforståelse og autonomi samt fremme deres evner til at reflektere over og fortælle om eget liv og situation til deres omgivelser. Hertil findes der, som nævnt i casebeskrivelsen, ligeledes en forståelse hos C:NTACT om, at deres praksis rummer et empowermentpotentiale for den enkelte unge såvel som for at skabe forandring på et bredere samfundsmæssigt plan. I forlængelse af det forrige afsnit ønsker jeg at nærme mig en forståelse af C:NTACT som aktør i det sociale arbejdes felt i en undersøgelse af

denne mission om at være en platform for såvel at styrke de enkelte unge såvel som for at skabe forandrende møder i samfundet ved at give udsatte grupper stemme.

Til spørgsmålet om hvilke vigtige elementer Henrik ser i C:NTACTs praksis i forhold til at skabe social forandring, et centralt ærinde i advocacy arbejdet (Dalrymple & Boylan 2013: 12), beskriver han, hvordan han forstår denne sammenhæng mellem at skabe forandring både for den enkelte samt i et bredere perspektiv:

Få dem [de unge medvirkende] til at mødes og spejle sig i hinanden og få dem til at tro på, at de er fuldgældige medlemmer af familien her i landet alligevel, selvom de har det skidt. Prøve at gøre dem stærke nok til at de tør fortælle om, hvad det er de oplever(...) Det tror jeg er noget af det vigtigste, som der skal ske, og foruden det, og det er her vi anderledes end alle mulige andre, så har vi en scene. Socialpædagogik det foregår jo også i børnehaven eller på væresteder og sådan noget.. Men det der er forskellen, det er, at vi så viser det for nogle mennesker, og at DE spejler sig i det, og at de siger: "hvis de deroppe tør, så tør jeg også! Hvis det er et problem her, som de kan løse, så kan jeg også løse det!". Det kan man se, men også at denne her gruppe ser denne her gruppe [(illustrerer med to kopper)] og siger: "hvis de er sådan, så vil jeg gøre alt for at tage dem ind i det samfund, jeg har, og lukke dem ind og gøre dem til en del af det, som jeg også lever i. Det er det, der hedder integration. (Henrik, interview: 16)

I citatets indledende linjer fremgår det, at der hos Henrik først og fremmest er et fokus på at ruste en gruppe individer til at tro på sit værd samt på baggrund af denne mobilisering turde fortælle om deres oplevelser og liv. Jeg forstår dette i lyset af den aktive advocacy, idet de ansatte gennem arbejdet med de unges monologer ruste de unge til selv at 'advokere' i fortællinger om eget liv og situation (Dalrymple & Boylan 2013: 5). Henrik adskiller deres praksis fra andre sociale indsatser i kraft af teatrets scene, og deler her de unges oplevelser af, at de unges historier herfra kan udgøre positive og styrkende eksempler for andre i samme situation samt sprede viden og forståelse mellem mennesker på tværs af samfundet, hvad jeg ser i hans kop-illustration. Jeg

forstår dette i relation til det sociale arbejde i Dalrymple og Boylan's advocacy og empowerment, hvori arbejdet skal forstås som en måde at skabe modstand mod undertrykkelse og et forsøg på at ændre gængse 'sociale normer og attituder' rettet mod visse grupper i samfundet (Dalrymple & Boylan 2013: 12, 17). Ovenstående kan ligeledes sættes i forbindelse med begreberne om case og systemisk advocacy, hvor det er en væsentlig pointe, at viden fra den enkelte case kan bidrage til kollektiv advocacy for systemiske forandringer (Dalrymple & Boylan 2013: 23). Hos Henrik ser jeg en forståelse af, at det er en central del af C:NTACTs arbejde at bruge den enkelte individuelle historie til i deres forestillinger at belyse og sprede viden om større sociale problemstillinger i samfundet, her med eksemplet om integration af udsatte grupper.

I ovenstående citat fremgår det også, at Henrik taler om deres praksis, som en der skiller sig ud. I forbindelse med at han med jævne mellemrum inviteres til diverse kunstneriske såvel som politiske arrangementer og debatter verden over, reflekterer Henrik over, hvorfor han tror, at de inviterer netop ham:

Jeg prøver at tegne den verden op, som de lever i. Og set ud fra mit synspunkt.. Se hvordan der mangler relationsopbygning, se hvor parallelle samfundende ser ud, se hvor lidt at vi bygger relationer sammen(...) Og der kan man ved at bruge nogle andre metoder måske nærme sig hinanden. Fordi viden, det ender med viden alt sammen. En følelse ender tit med viden. Derfor handler teatret tit om den følelsesmæssige forståelse og viden, ikke? Og derfor er vi vigtigere end nogensinde.. Fordi vi råber op, og fordi det vi i virkeligheden laver er en form for integration, integration af tanker og handlinger, mennesker over en kløft. Det er det, jeg fortæller dem. Men jeg har den udfordring, at folk tror, at når man taler om teater, så er det noget...for ganske få mennesker, som de ikke forstår. Og det er svært at fortælle dem, at det er noget andet, ikke? (Henrik, interview: 21)

I citatet sporer jeg en forståelse hos Henrik om, at der er brug for nogle alternative metoder som modsvar til de problemer, vi står overfor i samfundet verden over i dag. Hertil hvordan han mener, at deres æstetiske metoder og arbejde på teatret besidder et unikt potentiale for at fremme bevidstgørelse og forandring i løsningen på disse problemer ved at appellere til folks følelser. Henrik forbinder følelser og viden i en opfattelse af, at følelsesmæssige oplevelser kan skabe forandring og viden, hvad der kan forbindes til Austrings og Sørensen's æstetiske oplevelse (Austring & Sørensen 2006: 69) samt Hickey-Moody's pointe om, at virkelige forandringer kan affødes af affekt (Hickey-Moody 2013: 120). Endeligt placerer jeg, baseret på ovenstående citater og forståelser hos Henrik, C:NTACT som nærmest den 'eksterne' advocacy aktør i Dalrymple og Boylans optik som en organisation, der står udenfor det etablerede system (Dalrymple & Boylan 2013: 6). Ifølge de to forskere karakteriseres denne form ved på den ene side at have nemmere ved at råbe op om problematiske forhold i samfundet samt på den anden side at kunne finde det svært at operere i det etablerede system (Dalrymple & Boylan 2013: 13). Dette ser jeg beskrevet hos Henrik i slutningen af citatet, hvor han beskriver både C:NTACTs særlige potentiale samt udfordringen med at integrere og skabe forståelse for teatrets rolle i det sociale og politiske felt, en udfordring jeg vil vende tilbage til i opgavens diskussion. I det følgende skal jeg først undersøge, hvad ovenstående forståelser af C:NTACTs praksis og mål, betyder for de ansattes arbejde og professionalitet i relation til de unge.

6.3 En anderledes faglighed

Med afsæt i Järvinen og Mik-Meyers perspektiver på relationen mellem socialarbejder og borger skal jeg i dette afsnit søge en dybere forståelse af de ansattes funktion i arbejdet med de unge, og hvordan deres rolle og faglighed opleves af både de unge og de ansatte selv.

Hos de ansatte såvel som hos de unge sporer jeg en forståelse af, at de unge hos C:NTACT oplever at møde en faglighed hos de ansatte, der er anderledes end den, de er vant til at møde i velfærdsstatens øvrige institutioner og indsatser. Til spørgsmålet om hvad der karakteriserer denne anderledeshed, siger Liv:

Jamen de lyttede bare til os her.. de dømte os ikke og vi fik også lov at bestemme.. de tog rigtig godt hånd om os, og hvis vi havde behov for en krammer, så fik vi en krammer. Så altså jeg synes, at de håndterede os rigtig godt og så os som det der menneske, som vi så tit snakker om, vi bare gerne vil ses som, de så os bare som mennesker, ikke som syge.. Og de havde bare hjertet på det rette sted simpelthen, de troede på os, kunne man mærke. (Liv, interview 2: 31)

Jeg ser her en forståelse hos Liv om, at hun ser det at blive hørt og ikke at føle sig dømt som noget anderledes og et særkende hos C:NTACTs ansatte. Hun taler om at blive mødt med kram og om at de unge også må *bestemme*, hvilket jeg forstår i lyset af den gensidige relation og det fælles styringsforhold, der skildres hos Järvinen og Mik-Meyer, hvor det sociale arbejde foregår *mellem* borger og socialarbejder, og hvor den professionelle rolle kan have en både personlig og faglig karakter (Järvinen og Mik-Meyer 2012: 18). Hertil udtrykker Liv en positiv oplevelse af at blive set som *menneske* og ikke som sin sygdom, hvilket ligeledes kan forbindes til Järvinen og Mik-Meyers pointe om, hvordan den professionelle i højere grad skal engagere sig i borgerens hele person og sætte dennes ressourcer og følelser i centrum (Järvinen og Mik-Meyer 2012: 21). I slutningen af Livs citat fremgår også en oplevelse af, at de ansatte *tror* på de unge, hvilket er et tema der går igen hos projektleder Leonora. Som projektleder ligger det overordnede ansvar for de unge hos hende og til spørgsmålet om, hvordan hun oplever at møde og håndtere de unges forskellige og ofte komplekse sociale problemer, svarer hun:

Jeg tror, altså tit når de kommer her og skal lave en forestilling, så vi skal selvfølgelig tænke på, at det er sårbare unge mennesker.. Men jeg tror også nogle gange, at vi skal putte det lidt væk. Og sige, "jamen det kan godt være, I er sårbare, men nu skal I altså lave en forestilling. Og det tror vi på, at I godt kan!". De kommer med en helt masse i bagagen, og der tror jeg, vi vælger at...det er forkert at sige, at vi vælger at lægge det til side, men vi vælger nok bare at *bruge* det, de kommer med. Hvor de måske før har

oplevet det modsatte.. Ja, vi giver dem...redskaber til at bruge deres bagage på en konstruktiv måde.. Så de får lov at være den, de er.

(Leonora, interview: 19f)

Leonora udtrykker her en klar forståelse af vigtigheden af, at de ansatte viser de unge, at de tror på deres evner til at lave forestillingerne på C:NTACT, hvilket jeg forstår i relation til Freire's pointe om, at dialog er bygget på gensidig tillid og tro og om, hvordan "*det dialogiske menneske tror på andre mennesker og deres evne til at skabe*" (Hutchinson og Oltedal 2006: 206). Ligeledes kan denne forståelse ses i lyset af Järvinen og Mik-Meyers faciliterende professionelle rolle, hvor det dels forventes af borgeren, at han eller hun indgår i et omfattende selvudviklingsarbejde, og dels er den professionelles rolle at styrke borgeren til selv at være styrende (Järvinen og Mik-Meyer 2012: 18f). Endeligt sporer jeg i forhold til sidstnævnte en oplevelse hos Leonora om, at dét at de giver de unge redskaber fra teatret, med hvilke de unge kan bruge deres udfordringer i et konstruktivt ærinde, er et forhold de unge kan møde særligt hos dem, hvilket både kan forbindes til ovenstående citat fra Liv samt til de muligheder for frigørende arbejde der gør sig gældende i Dalrymple og Boylan's eksterne aktørrolle (Dalrymple & Boylan 2013: 9).

Med ovenstående har jeg belyst, at der hos Liv såvel som hos Leonora hersker en oplevelse af, at de unge hos C:NTACT møder en anderledes faglighed, og at denne anderledeshed karakteriseres ved, at de ansatte viser, at de tror på de unge, ved at de unge selv sættes i spil samt ved at de unge oplever, at deres udfordringer her er noget de kan bruge. Et centralt forhold hos Järvinen og Mik-Meyer er, at hvad der i høj grad karakteriserer professionelle identiteter i dag er den dobbelte funktion, at socialarbejderen på samme tid skal styre og lede borgeren til selvstyre, at hjælpe og kontrollere på samme tid (Järvinen & Mik-Meyer 2012: 13). En væsentlig pointe hertil er, hvordan C:NTACT som ekstern aktør i Dalrymple og Boylans optik, og som socialøkonomisk virksomhed ikke i samme grad er underlagt krav og kontrolmekanismer i arbejdet med de unge som offentlige indsatser (Dalrymple & Boylan 2013: 13). Det er muligt, at C:NTACT med denne rolle har større mulighed for at anlægge et fokus på en positiv og

samarbejdende udviklingsproces, som det ses hos Järvinen og Mik-Meyer (2012: 21). Endeligt må faktorerne at de unge frivilligt melder sig til projekterne, og at det som belyst i afsnit 6.1, udover personlig udvikling i høj grad er dét at få stemme, der motiverer de unges deltagelse ligeledes tages i betragtning i forhold til ovenstående forståelser af den faglighed, der belyses hos C:NTACT.

I relation til det sociale arbejde der udføres i projekterne, er det et grundlæggende princip hos C:NTACT, at de så vidt muligt ikke inddrager 'verserende sager'. I relation til spørgsmålet omkring det ansvar de ansatte mener at have for de unge, siger Henrik blandt andet: *"Hvis der er nogen, der får det dårligt, så er der forhåbentlig nogle andre udover os, der hjælper med at gribe dem, altså i det netværk de normalt har, og som ligesom kan hjælpe os med at tage dem op igen."* (Henrik, interview: 18f). Med ovenstående princip og i Henriks citat ser jeg en forståelse af, at de på C:NTACT ikke er i stand til alene at kunne imødekomme og løse de unges sociale problemer, og at de i forbindelse hermed er afhængige af andre fagpersoner i netværket omkring de unge. Jeg ser dette som en central pointe i forhold til at forstå C:NTACT som aktør i det sociale arbejde, hvorfor jeg slutteligt skal diskutere, hvilke muligheder og udfordringer der i forhold til ovenstående og den samlede analyse kan siges at være forbundet til at inddrage æstetisk praksis i det sociale arbejde med unge på kanten.

6.4 Delkonklusion

Jeg har i det ovenstående undersøgt, hvordan de unge og de ansatte oplever C:NTACTs praksis i deres arbejde med at ruste og give stemme til unge på kanten i et advocacy perspektiv. Jeg har belyst, hvordan der hos de unge findes oplevelser af, at de hos C:NTACT får mulighed for med deres historier og stemmer at gøre en forskel i relation til problemer i eget liv, og at det særligt er denne mulighed, der motiverer deres deltagelse i projektet. Dernæst har jeg belyst, hvordan der hos de ansatte hersker en forståelse af, at deres æstetiske praksis og metode besidder et potentiale for at fremme bevidstgørelse og forandring i forhold til de problemer, vi ser i samfundet i dag, idet teatret kan skabe følelsesmæssige oplevelser, der kan omdannes til viden og forandring. Jeg

har påpeget, hvorledes man i Dalrymple og Boylans optik kan forstå C:NTACT som en ekstern advocacy aktør (Dalrymple & Boylan 2013: 13), en organisation der udfører socialt arbejde udenfor det etablerede system, hvilket på samme tid skaber dels en oplevelse af frihed, og dels en udfordring i at argumentere for teatrets plads og potentiale i det sociale arbejdes felt. I lyset af Järvinen og Mik-Meyers perspektiver på udviklingen af socialarbejderens rolle og relation til borgeren (Järvinen & Mik-Meyer 2012) har jeg vist, hvordan der både hos de unge og de ansatte hersker en forståelse om, at de unge hos C:NTACT møder en særlig og 'anderledes' faglighed, og at kendetegn for denne er, at de unge bliver hørt, inddraget og troet på. Dette forbinder jeg dels til Freires dialog og praksis (Hutchinson & Oltedal 2006: 206) og dels til C:NTACTs eksterne aktørrolle og de frigørende potentialer og tilgange, denne rolle kan muliggøre i relation til de ansattes praksis og faglighed. På samme tid leder jeg op til opgavens diskussion ved at skitsere, hvordan der ligeledes i relation til denne eksterne rolle eksisterer en forståelse i organisationen om, at de ikke alene er i stand til at håndtere de unges udfordringer. I opgavens næste kapitel skal jeg dermed på baggrund af ovenstående diskutere, hvilke muligheder og udfordringer der kan forbindes til æstetisk praksis i socialt arbejde.

Kapitel 7: Diskussion - Muligheder og udfordringer

På baggrund af analysen skal jeg i det følgende diskutere, hvilke muligheder og udfordringer der kan være i forhold til den 'opblomstring' af æstetiske praksisser, der finder sted på det sociale område, som tiltrækker fokus i både politisk og akademisk øjemed, og som ovenstående analyse af C:NTACT også aktualiserer. Jeg indtager ligeledes i denne del af opgaven et kritisk empowerment- og advocacy inspireret perspektiv, og jeg skal diskutere, hvilken betydning en øget inddragelse af æstetiske praksisser kan have i det sociale arbejdes felt, i forhold til det frigørende potentiale i arbejdet med de unge på kanten samt i forhold til de æstetiske praksissers aktørrolle i det sociale felt, som jeg i analysen har belyst.

I analysens anden del konkluderer jeg til slut, hvorledes der hos C:NTACT på den ene side kan ses et frigørende potentiale i deres arbejde med de unge, idet de ikke i samme grad som offentlige sociale indsatser er underlagt socialpolitiske krav og kontrolarbejde, og derfor nemmere kan råbe op og indtage en anderledes tilgang til arbejdet med at give de unge stemmer. På den anden side opererer de ansatte med en forståelse af, at de som aktører ikke har kapacitet til at stå alene med arbejdet og håndteringen af de unges problemer, og at de er en del af et større netværk omkring de unge. Disse forhold leder altså op til spørgsmålet om, hvilke muligheder og udfordringer æstetisk praksis indebærer i dette felt, og om hvorledes disse praksisser kan og skal inddrages.

7.1 Motivation og reel frihed

I analysen har jeg belyst, hvordan der hos især Henrik findes en forståelse af, at C:NTACT som æstetisk og ekstern aktør besidder et unikt potentiale for både at give stemme til de unge og for gennem disse stemmer at skabe opråb om de unges liv og situation i samfundet. Hertil har jeg belyst, hvordan der hos de unge findes en forståelse om, at det netop er muligheden for at blive hørt, der motiverer dem til at medvirke. Denne forståelse går igen hos Leonora: *“Jeg tror, det er deres...behov for at føle sig hørt. Altså vi giver dem en scene, hvor de får lov til fortælle deres meninger og holdninger, og det tror jeg egentlig, der er rigtig mange der gerne vil!”* (Leonora, interview: 19).

I et kritisk empowermentperspektiv kan man pege på, at C:NTACTs rolle som ekstern aktør muliggør en åben og frigørende platform, som kan motivere de unges stemmer såvel som fremme forandringer for de unge på kanten. I relation til den nævnte problemstilling omkring en negativ udvikling i unges attituder og oplevelser i sociale indsatser kan man pege på, at C:NTACT her lykkes med at skabe incitament og motivation for de unges deltagelse og engagement. På baggrund af pointen om hvorledes socialarbejdere i ikke-statslige organisationer kan have nemmere ved at råbe op og udfordre politiske såvel som samfundsmæssige forhold (Dalrymple & Boylan 2013: 13) kan man dog på den anden side stille spørgsmålstejn ved

nøjagtig, hvor frie C:NTACT er i lyset af en pointe om, hvorledes initiativer forbundet med den kritiske empowermentvariant i Danmark i højere grad end andre europæiske lande, har tradition for at modtage offentlig støtte (Harder & Pringle i Nissen, Pringle & Uggerhøj 2007: 129). Disse initiativer er, ifølge Harder og Pringle, ofte opstået hos frivillige eller civile, og jeg relaterer C:NTACT til disse med deres historie og tilblivelse samt deres organisationsform som socialøkonomisk virksomhed, der er kendt for både at stiftes af ildsjæle i det civile samt at operere på tværs af samfundets sektorer (Cabi 2019). Hos C:NTACT viser ovenstående sig bl.a. i en væsentlig økonomisk afhængighed og tilknytning til især kommunale samarbejder, og om de skal integreres yderligere i det sociale arbejde felt, rejser det et spørgsmål om, i hvor høj grad disse forhold påvirker, og vil påvirke C:NTACTs praksis og opråb.

Endelig kan disse muligheder for opråb hos C:NTACT som ekstern aktør også ses i lyset af en yderligere pointe hos Dalrymple og Boylan om, hvorledes det kan være svært for socialarbejdere i deres daglige praksis i dag at komme udover fokus på mikro-interventioner for borgeren, hvorfor de har lidt til ingen tid og mulighed for at adressere strukturelle udfordringer, der derfor efterlades til andre at løse eller ikke løse (Dalrymple & Boylan 2013: 18). Altså kan man i forlængelse heraf samt i lyset af kritisk empowerment, forstå C:NTACT som en praksis der med sin eksterne rolle trods alt har et øget potentiale for at adressere de strukturelle forhold og udfordringer, der omgiver de unge, et fokus der som nævnt er efterspurgt bredt i ungdomsforskningskredse (Katzenelson et al. 2015, Schjær Jensen 2014). Hvad der kan understøtte dette er eksempelvis, hvordan Henrik og C:NTACT ofte inddrages som ekspert og 'det gode eksempel' i relation til det æstetiske, sociale arbejde med udsatte grupper både herhjemme og internationalt.

I forlængelse af ovenstående skal jeg i det følgende fokusere på den forståelse, jeg finder hos C:NTACT om, at de ikke kan stå alene i det sociale arbejde med de unge og om at være en del af et større netværk omkring de unge. Dette skal jeg gøre i lyset af empowerment i kritisk socialt arbejde og Dalrymple og Boylans advocacy (2013).

7.2 Et advocacy puslespil

I et blik på konfliktteoretisk og kritisk socialt arbejde under hvilket empowerment traditionen kan siges at høre til, peger Hutchinson og Oltedal på en fare for, at "*individet kan forsvinde i den kollektive tilgang*" (Hutchinson & Oltedal 2006: 227). Kritikken går på, at man i nogle tilfælde ikke beskæftiger sig tilstrækkeligt med de behov, borgeren har, uanset om disse forbindes med individuelle eller strukturelle årsager, og at arbejdet for at øge den kollektive bevidsthed derfor kan risikere at ske på bekostning af håndteringen af den enkeltes daglige behov og problemer (Hutchinson & Oltedal 2006: 228). I forbindelse med de ansattes forståelser af at deres praksis både skaber værdi for den enkelte unge og samtidig sigter mod at skabe forandring på et større plan, kan det i lyset af ovenstående diskuteres, hvorvidt C:NTACTs vision om at skabe empowerment og bevidstgørelse i bredere sammenhænge risikerer at gå ud over deres formåen i det sociale arbejde med den enkelte unge. På den ene side kan de i analysen belyste forståelser og oplevelser hos de unge pege på, at de empowermentpotentialer C:NTACTs æstetiske praksis kan siges at indebære, langt hen ad vejen gør en forskel ved at fremme bevidstgørelse og positiv forandring i den enkeltes liv. På den anden side kan der spores en udfordring i den forståelse, der findes hos de ansatte om, at de ikke som ene aktør kan mønstre håndteringen af de unges problemer. I et udsagn om en af de udfordringer han møder i deres arbejde, siger Henrik:

Det værste synes jeg, der er ved det, det er, at så mange tror, at det ikke holder op. Og der er vi jo forholdsvis hårde, fordi vi ikke har penge nok og ikke er store nok, til, når det holder op, så.. Ja så kan vi tilbyde nogle af dem at være med i vores taskforce⁴, men ellers så er det afgjort, og det er jo forfærdeligt! Hvis du starter i en ny livsbane med en masse forandringer og så efter nogle måneder, så siger du "hov!" Det er frygteligt! Det synes jeg, er et stort problem, men det har jeg ikke været i stand til at løse selv.

(Henrik, interview: 19)

⁴ C:NTACTs taskforce består af udvalgte unge fra forskellige forestillinger, der kan hyres ind til særlige forestillinger og opgaver.

Jeg ser her en forståelse hos Henrik om, at det er en væsentlig udfordring ikke at kunne fortsætte arbejdet med de unge efter et projekts afslutning samt i den sidste del af citatet en forståelse af, at denne problemstilling rækker ud over deres praksis og arbejde hos C:NTACT. I et blik på aktører i socialt advocacy arbejde fremhæver Dalrymple og Boylan en puslespilsmodel udviklet af den walisiske regering, der har til formål at fremme advocacy indsatser for børn og unge, som anerkender at der findes forskellige og varierende måder at føre advocacy arbejde på, og som viser sammenhængen mellem disse (Dalrymple & Boylan 2013: 7). Modellens fire brikker består af først den formelle advocacy i form af det arbejde, der udføres med og for de unge af f.eks. socialrådgivere og andre socialfaglige professionelle samt af den uformelle advocacy, der omfatter støtte fra eksempelvis forældre, familiemedlemmer eller andre voksne omkring de unge. De sidste to brikker er henholdsvis peer-advocacy, hvor de unge bruger andre unge til at skabe rum for deres meninger, og endeligt er der den uafhængige professionelle advocacy, hvor kvalificerede professionelle støtter de unge i at få stemme (Dalrymple & Boylan 2013: 8). Det er i relation til de to sidstnævnte, at jeg placerer C:NTACTs praksis og aktørrolle. Modellens fire brikker er forbundet, idet dens formål er at sætte fokus på behovet for adgang til *forskellige* former for advocacy for de unge (Dalrymple & Boylan: 9). På den ene side kan man med ovenstående argumentere for, at man i lyset af det helhedssyn modellen fordrer, skal se C:NTACTs praksis og aktørrolle som en del af et større hele i strukturerne og arbejdet omkring de unge og hertil stille spørgsmålet om, hvordan aktører som C:NTACT kan integreres i dette arbejde og felt. På den anden side leder samme spørgsmål mig tilbage til Hickey-Moody's centrale fokus på udfordringen i den kritiske tilgang, hvor hun advarer mod en populær forståelse af, at æstetiske praksisser og metoder kan bruges som arenaer for og redskaber til at løse problemer og disciplinere unge på kanten (Hickey-Moody 2013: 65). Det er med udgangspunkt i denne problemstilling samt i relation til opgavens overordnede spørgsmål om, hvordan man kan forstå æstetiske praksisser som aktør i det sociale arbejde for unge, at jeg går til diskussionens sidste del.

7.3 Æstetiske potentialer eller social kontrol?

Det er en central pointe hos Hickey-Moody, at den æstetiske praksis i arbejdet med unge på kanten besidder et særligt potentiale og funktion i samfundet for at udvikle og artikulere nye fortællinger og billeder af liv, der kontinuerligt kan lære os om os selv og hinanden (Hickey-Moody 2013: 120). Det er ligeledes en central pointe hos Hickey-Moody, at man ved at inddrage æstetisk praksis i sociale løsningsmodeller omkring unge på kanten, og dermed potentielt underlægger disse praksisser visse kontrolmekanismer og socialpolitiske krav, risikerer at udvande det æstetiske potentiale og i stedet reproducere stigmatiserende forestillinger om, hvad det vil sige at være udsat, og hvilke unge der anses for at være det (Hickey-Moody 2013: 14, Hickey-Moody 2016: 69). Henrik reflekterer over deres overordnede ansvar i arbejdet med de unge:

Jeg plejer at sige, at det er ikke nogen sygdom at lave teater.. Og vi skal ikke betragte dem som syge, fordi de har sociale udfordringer eller fysiske udfordringer eller mentale udfordringer. Vi har et meget stort, overordnet ansvar for ikke at udstille dem. Og udover det som de gerne vil også råde dem til at lade vær med nogle ting. Altså uden nogen form for...censur, kan du jo sige. Altså vi prøver at være de voksne, hvis du forstår, hvad jeg mener. Altså at vi skal passe på.. hvis folk giver det allerdybeste som de har, deres liv og deres historier, så skal man behandle det med respekt og forsøge ikke at hive sine egne forestillinger ned over dem. (Henrik, interview: 18f)

Ovenstående udsagn fra Henrik peger på, at der hos C:NTACT er en opfattelse af, at de unge ikke skal betragtes som syge, og hertil en opmærksomhed omkring balancen mellem ikke at censurere de unges fortællinger og samtidig på ikke at udstille de unge. I forhold til de ovenstående pointer hos Hickey-Moody og med afsæt i analysen kan man altså på den ene side pege på, at det særlige C:NTACTs praksis kan er at skabe ucensurerede og nuancerede fortællinger om de unges situationer og liv, der kommer fra de unge selv. Hertil at det netop er

denne praksis, der gør dem til en vigtig brik i arbejdet med den enkelte unge såvel som i arbejdet for at fremme nye fortællinger og forandring i samfundet. Man kan argumentere for, hvorledes man kan se C:NTACT som en vigtig aktør for i Hickey-Moodys optik at skabe små offentligheder, der artikulerer de unges stemmer og opererer og kommunikerer til og fra æstetiske oplevelser, frem for ud fra institutionaliserede former for social organisation (Hickey-Moody 2013: 145). På den anden side kan man forestille sig visse udfordringer i at bevare denne rolle, hvis æstetiske praksisser som C:NTACT i højere grad skal tænkes ind i et større aktørnetværk omkring de unge i forhold til at løse eksempelvis udfordringen med udlusningen af de unge ved projekternes afslutning. I et neoliberalt velfærdssamfund hvor det sociale arbejdes felt i stigende grad er præget af krav og kontrol er det svært at forestille sig, hvilken indflydelse og mulighedsbetingelser æstetiske praksisser ville få for at skabe forandring i et sådant samspil, samt hvad mulighederne er for, at forandring kan tillades at ske såvel gennem æstetiske principper, som gennem institutionaliserede eller lovgivningsmæssige strukturer. Hickey-Moody har hertil en pointe om, hvordan ærindet i kunsten og æstetikken om at forbinde social forandring med at bryde reglerne, og med at kritisere og udfordre herskende forestillinger og normer, i sin natur strider mod det generelle ærinde i de fleste af velfærdsstatens institutioner (Hickey-Moody 2013: 139).

På den ene side kan man argumentere for, hvorledes man med inddragelsen af æstetiske praksisser i det sociale arbejdes felt åbner feltet op for de frigørende og forandrende potentialer og muligheder disse praksisser besidder i såvel arbejdet med de unge såvel som i artikuleringen af de unges stemmer i samfundet. På samme tid kan man pege på en fare for, at den æstetiske praksis risikerer at ende som delvise teknologier for social kontrol, hvormed disse samme muligheder og potentialer risikerer at gå tabt.

I opgavens sidste del har jeg således diskuteret, hvilke muligheder og udfordringer der kan siges at være forbundet med inddragelsen af æstetiske praksisser i det praktiske sociale arbejde med de unge såvel som i det sociale arbejdes aktørfelt. I det følgende skal jeg fremlægge opgavens samlede konklusion.

Kapitel 8: Konklusion

Specialet udspringer af en nysgerrighed og et ønske om at bidrage til viden i feltet omkring æstetisk praksis i socialt arbejde - en viden der er efterspurgt såvel politisk som forskningsmæssig i lyset af dels opblomstringen af kunstneriske, sociale tilbud og indsatser, og dels i kraft af den voksende gruppe af unge på kanten. Overordnet har jeg søgt en dybere forståelse af de unges oplevelser af, hvilket empowermentpotentiale den æstetiske praksis kan siges at have i det sociale arbejde med unge på kanten ud. Jeg har fokuseret på den æstetiske praksis' potentiale i forhold til at give de unge stemme i forbindelse med et forskningsmæssigt fokus på inddragelse af unge. For at opnå denne viden har jeg udført et kvalitativt forløbs- og casestudie af et teaterprojekt ved navn; 'Jeg er ikke min sygdom' hos C:NTACT, med udgangspunkt i de unge medvirkendes oplevelser af det sociale arbejde og dets potentialer både under og efter projektet. Jeg har inddraget de ansatte i nogen grad for at udvide og berige min data og empiri. Jeg er gået til opgaven med et hermeneutisk inspireret udgangspunkt dels baseret på forforståelser og eksisterende viden om den æstetiske praksis' potentialer for de unge samt en kritisk tilgang til dette forskningsfelt, og til hvilke udfordringer der ligeledes kan forbindes med at inddrage æstetisk praksis i sociale løsningsmodeller omkring unge på kanten. Således har det været min motivation at bidrage med relevant viden og indsigter til feltet såvel som til den videre forskning vedrørende de æstetiske praksissers plads i det sociale arbejde med unge.

I analysens første del fokuserer jeg på de unges oplevelser af C:NTACTs æstetiske arbejde med at udvikle de unges monologer og fortællinger om liv samt deres oplevelser af, hvordan forløbet har betydning i forhold til at kommunikere til deres omgivelser omkring deres liv og situation. Jeg anvender et processuelt empowermentbegreb inspireret af Freire (Freire 1997) samt Andersen og Elm Larsen (Andersen & Elm Larsen 2011), der forbinder bevidstgørende processer og en frigørende pædagogik. Jeg knytter dette til Hickey-Moody (Hickey-Moody 2013) og Austrung og Sørensen (Austrung & Sørensen 2006) i en forbindelse mellem empowermentbegrebet og teorier om æstetisk praksis i det sociale arbejde med unge. Jeg har

belyst, hvordan C:NTACTs æstetiske praksis rummer et empowermentpotentiale, idet der i arbejdet med de unge igangsættes både individuelle og kollektive bevidstgørende og reflekterende processer, der kan styrke de unges handlekraft, autonomi og bevidsthed om, hvem de er. Ved hjælp af Austring og Sørensens begreber om æstetisk mediering og oplevelse (Austring & Sørensen 2006) har jeg belyst, hvordan de unge hos C:NTACT oplever at få et sprog, med hvilket de kan eksplicitere tavs viden, og hvordan dette sprog styrker dem i refleksionen om dem selv og verden, og nuancerer deres fortællinger på scenen. Jeg har vist, hvordan de unges oplevelser og erfaringer kan manifestere sig i handling og læring hos de unge over tid og i andre livsområder. Jeg har ved hjælp af Hickey-Moodys begreb om små offentligheder (Hickey-Moody 2013: 17) belyst, hvordan C:NTACT skaber et styrkende fællesskab for de unge, der sætter dem i forbindelse med publikum og omverdenen. Jeg konkluderer dermed, at C:NTACTs praksis kan styrke de unges autonomi samt udgøre en platform for de unges stemmer.

I Analysens anden del antager jeg et aktørperspektiv på C:NTACTs praksis og faglighed med et fokus på at forstå deres placering og rolle i det sociale arbejdes felt. I lyset af Dalrymple og Boylans perspektiver på advocacy (Dalrymple & Boylan 2013) belyser jeg, hvordan C:NTACTs praksis giver de unge muligheden for at blive hørt og at det er denne mulighed, der motiverer de unge til at medvirke. Dernæst belyser jeg, hvordan man kan forstå C:NTACTs æstetiske praksis og metoder, som indebærende potentialet for at fremme bevidstgørelse og forandring i samfundet i dag, gennem de følelsesmæssige oplevelser, der skabes for både de unge og publikum i teatret. I lyset af Dalrymple og Boylans advocacy perspektiver (Dalrymple & Boylan 2013) peger jeg på, hvordan C:NTACTs rolle som ekstern aktør dels kan skabe en oplevelse af frihed i organisationens arbejde og dels kan give udfordringer i forhold til at argumentere for den æstetiske praksis' plads i det sociale arbejdes felt. I relation til Järvinen og Mik-Meyers perspektiver på professionelle identiteter (Järvinen & Mik-Meyer 2012) belyser jeg, hvordan denne rolle kan muliggøre at de unge hos C:NTACT oplever at møde en anderledes faglighed, og hvor det at blive hørt, inddraget og troet på adskiller C:NTACT fra de unges oplevelser af andre

sociale indsatser. Endeligt belyser jeg det forhold, at der ligeledes i kraft af denne rolle findes en forståelse hos C:NTACT, om, at de ikke alene har kapacitet til at håndtere de unges udfordringer.

I opgavens sidste del indtager jeg ligeledes et empowerment- og advocacy inspireret perspektiv i en diskussion om, hvilken betydning det at give plads til æstetiske praksisser kan have i det sociale arbejdes felt. Både i forhold til empowermentpotentialet i arbejdet med de unge og i forhold til de æstetiske praksissers aktørrolle. På baggrund af konklusionen om hvordan C:NTACT æstetiske praksis kan ruste og give de unge stemme samt forståelsen af C:NTACTs frihed til at råbe op om sociale problemstillinger i samfundet, diskuterer jeg, hvorvidt det er C:NTACTs rolle som ekstern aktør, der muliggøre arbejdet med at motivere de unges stemmer, og med at fremme forandringer for de unge på kanten. Jeg peger på, hvordan C:NTACT i sit arbejde med de unges fortællinger og forestillingerne lykkes med at motivere de unges deltagelse og engagement samt med at skabe forandrende oplevelser for publikum. Samtidig kan man stille spørgsmålstejn ved C:NTACTs reelle frihed i forbindelse med deres socialøkonomiske virksomhedsstruktur og typiske økonomiske forhold for kritisk empowermentarbejde i Danmark i dag. Dog mener jeg i forlængelse af min undersøgelse, at eksterne aktører der som C:NTACT arbejder med æstetisk praksis, rummer et klart potentiale for at bidrage i det sociale arbejdes felt og at dette potentiale synliggøres blandt andet gennem en bredere tidsramme og mulighed for at adressere strukturelle og kulturelle udfordringer i de unges liv. C:NTACT kan dermed bidrage med et 'udefra' perspektiv på den unges liv, der taler sig ind i det fokus, der efterspørges i forskning omkring unge i dag.

I forlængelse heraf er jeg interesseret i C:NTACTs vision om på samme tid at udføre empowermentarbejde for de unge, og som i traditionen for kritisk socialt arbejde skabe forandringer på et samfundsmæssigt plan. Jeg diskuterer, hvorvidt dette mål risikerer at påvirke organisationens kapacitet i det sociale arbejde med den enkelte unge og påpeger hertil, hvordan C:NTACTs æstetiske praksis gør en forskel ved at fremme bevidstgørelse og forandring hos den enkelte unge. Dog findes en forståelse hos de ansatte om, at de ikke som ene aktør kan imødekomme de unges problemer, og at de er en del af et større aktørnetværk omkring de unge,

hvilket minder om den såkaldte advocacy puslespilsmodel hos Dalrymple og Boylan (Dalrymple & Boylan 2013). Med udgangspunkt i denne argumenterer jeg for, hvordan man på den ene side kan se C:NTACTs praksis og aktørrolle som en integreret del af det sociale arbejdes felt i tråd med et fokus på helhedssyn. På den anden side vender jeg mig mod den kritiske tilgang til netop inddragelsen af æstetisk praksis i socialt arbejde og mod advarslen om den populære forståelse om, hvordan kunst og æstetik skal bruges som redskaber til at løse problemer for unge på kanten (Hickey-Moody 2013).

På baggrund af analysen tilslutter jeg mig Hickey-Moody's pointe om, at den æstetiske praksis i arbejdet med unge på kanten rummer et potentiale for at udvikle og artikulere nye fortællinger, der kan lære os om os selv og hinanden, og at den dermed kan udgøre en vigtig funktion for såvel de unge som i samfundet (Hickey-Moody 2013: 120). Jeg belyser hertil den kritiske tilgangs centrale pointe om, hvilke risici der kan forbindes med at inddrage æstetisk praksis i sociale løsningsmodeller omkring unge på kanten. Dels at man risikerer at udvande det æstetiske potentiale ved at underlægge disse praksisser visse kontrolmekanismer og krav. Dels at projekterne i stedet kan reproducere herskende samfundsnormer og forestillinger om, hvad det vil sige at være eksempelvis ung på kanten, og hvilke unge der anses for at være det. Jeg argumenterer for, hvorledes man kan forstå C:NTACT som en aktør, der netop kan skabe små offentligheder for uzensurerede og nuancerede fortællinger fra de unge selv, og som opererer og kommunikerer til og fra æstetiske oplevelser frem for institutionaliserede former for social organisation. Samtidig peger jeg på, hvordan man i lyset af en neoliberal udvikling af øget kontrol i det sociale arbejdes felt kan diskutere, hvorledes det er muligt for C:NTACT at bevare muligheden for dette frigørende arbejde, og hvorvidt man kan forestille sig, at forandring sker såvel gennem æstetiske principper som gennem institutionaliserede eller lovgivningsmæssige strukturer i det sociale arbejde.

Vender jeg tilbage til spørgsmålet om, hvorvidt der er plads til kunsten i det sociale arbejde, peger jeg i stedet på behovet for at stille spørgsmålet om *hvordan*. Hvordan kan man i et helhedssyn integrere de æstetiske praksisser i feltet omkring socialt arbejde med unge på kanten

og på samme tid bevare de værdier og potentialer, der følger med at være ekstern aktør. Hvordan kan man bevare de aktører der i kunsten og æstetikens navn kan tvinge os til kontinuerligt at stille nye spørgsmål, og skabe nye forståelser og fortællinger? I min optik handler det om dels at styrke og udforske sammenhænge i aktørnetværket omkring unge i dag, af hensyn til at integrere og bevare de æstetiske praksisser i dette felt og ikke mindst af hensyn til de unge selv. Desuden om at lære af de æstetiske praksissers særlige potentiale og fællesskaber for at styrke de unges autonomi og i artikulationen af deres stemmer.

Litteraturliste

Andersen, J. & Elm Larsen, J. (2011). Socialpolitik set i empowermentperspektivet. I I. H. Møller & J. E. Larsen, J. (red.), *Socialpolitik* (3. udg.) (475-490). København: Hans Reitzels Forlag.

Austring, B. D. & Sørensen, M. (2006). *Æstetik og læring - Grundbog om æstetiske læreprocesser*. København: Hans Reitzels Forlag.

Brice, H. S. (2008). Foreword. I A. O'Brien & K. Donelan (red.), *The Arts and Youth at Risk: Global and Local Challenges* (1. Udg.) (ix). UK: Cambridge Scholars Publishing.

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015). *Kvalitative metoder - en grundbog*. (2. udg.). Hans Reitzels Forlag.

Cabi (2019). *Socialøkonomiske virksomheder*. Cabiweb.dk:
<https://www.cabiweb.dk/temaer/socialt-ansvar-og-csr/socialoekonomi/> (lokaliseret d. 10.5.19)

Christensen, A.B, Jørgensen, S., Olesen, S.P. & Rasmussen, T. (2015). *Viden og videnskabsteori i socialt arbejde*. (1. udg.). København: Hans Reitzels Forlag.

Christensen, M. & Warming, H. (2013). Tillid i socialt arbejde med unge i udsatte positioner. I B. Lihme (red.), *Socialt arbejde med udsatte unge* (134-155). København: Akademisk Forlag.

Dalrymple, J. & Boylan, J. (2013). *Effective advocacy in social work*. London: SAGE.

Flyvbjerg, B. (2015). Fem misforståelser om casestudiet. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (red.), *Kvalitative metoder - en grundbog*. (2. udg.) (463-487). København: Hans Reitzels Forlag.

Follesø, R. (2015). Youth at Risk or Terms at Risk? *Young*, 23 (3), 240-253.

Freire, P. (1997). *De undertryktes pædagogik*. Christian Ejlers Forlag.

Guldager, J. & Skytte, M. (2015). *Socialt arbejde - teorier og perspektiver*. København: Akademisk Forlag.

Hall, R. (2005). *The Value of Visual Exploration: Understanding Cultural Activities with Young People*. West Bromwich: The Public.

Harder, M. & Nissen, M. A. (2015). *Socialt arbejde i en foranderlig verden*. København: Akademisk Forlag.

Harder, M. & Pringle, K. (2006). De velfærdsstatslige betingelser for empowerment i England og Danmark. I M.A. Nissen, K. Pringle & L. Uggerhøj, L. (red.), *Magt og forandring i socialt arbejde* (116-129). København: Akademisk Forlag.

Healy, K. (2016). *Socialt arbejde i teori og kontekst. En grundbog*. (2. udg.). København: Akademisk Forlag.

Henderson, R. & Pochin, M. (2001). *A Right Result? Advocacy, Justice and Empowerment*. Bristol: Policy Press

Hickey-Moody, A. (2013). *Youth, Arts & Education. Reassembling subjectivity through affect*. London & New York: Routledge - Taylor & Francis Group.

Hickey-Moody, A. (2016). Youth agency and adult influence: A critical revision of little publics. *Review of Education, Pedagogy, and Cultural Studies*, 38 (1), 58-72. Tandfonline.com: <https://www-tandfonline-com.zorac.aub.aau.dk/doi/full/10.1080/10714413.2016.1119643?scroll=top&needAccess=true> (lokaliseret 13.3.19)

Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. (2006). *Modeller i socialt arbejde* (2. udg.). København: Hans Reitzels Forlag

Højbjerg, H. (2013). Hermeneutik. I L. Fuglsang, P.B. Olsen & K. Rasborg, *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne* (3. udg.) (289-324). Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (2012). *At skabe en professionel - Ansvar og autonomi i velfærdsstaten*. Hans Reitzels Forlag.

Justesen, L. & Mik-Meyer, N. (2010). *Kvalitative metoder i organisations- og ledelsesstudier*. København: Hans Reitzels Forlag.

Juul, S. (2012): Hermeneutik. I S. Juul & K.B. Pedersen (red.), *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori. En indføring* (107-148). Hans Reitzels Forlag.

Karpatschof, B. (2015). Den kvalitative undersøgelsesforms særlige kvaliteter. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (red.), *Kvalitative metoder - en grundbog* (2. udg.) (443-462). København: Hans Reitzels Forlag

Katznelson, N., Elisabeth Dam, H. & Ulrik Sørensen, N. (2015). *Hvem er de unge på kanten af det danske samfund? Om hverdagsliv, ungdomskulturer og indsatser der gør en positiv forskel*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Mølholt, A.K. (2017). *Når man har været anbragt.* Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
Vbn.aau.dk:

https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/259247912/PHD_Ann_Kirstine_Moelhort_E_pdf.pdf

(lokaliseret d. 5.3.19)

Nissen, M. A, Pringle, K. & Uggerhøj, L. (2007). *Magt og forandring i socialt arbejde.*
København: Akademisk Forlag.

O'Brien, A. and Donelan, K. (2008). *The Arts and Youth at Risk: Global and Local Challenges.*
UK: Cambridge Scholars Publishing.

Ragin, C.C. & Amoroso, L.M. (2011). *Constructing Social Research.* California: Pine Forge Press, an Imprint of SAGE Publications, Inc.

Ry Nielsen, J.C. & Repstad, P. (1993). Fra nærhet til distanse og tilbake igjen - om å analysere sin egen organisasjon. I J. C. Ry Nielsen (red.), *Anderledes tanker om livet i organisationer* (19-37). København: samfundsvidenskaberne.

Schjær Jensen, B. (2014). *Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde - reel inddragelse eller symbolsk retorik?.* Aalborg: Aalborg Universitet. Vbn.aau.dk:

http://vbn.aau.dk/files/207571817/Birgitte_S._Jensen_EPUB_17.11.2014.pdf

(lokaliseret d. 6.3.19)

Stake, R. E. (1994). Case studies. I N.K. Denzin, & Y.S. Lincoln (red.), *Handbook of Qualitative Research* (2. udg.) (435-455). London: SAGE Publications.

Szulevicz, T. (2015). Deltagerobservation. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (red.), *Kvalitative metoder - en grundbog* (2. udg.) (81-96). København: Hans Reitzels Forlag.

Sørensen, M. (2015). *Drama, æstetisk læring og udvikling af dramatisk legekompetence i børnehaven*. Aarhus Universitet. Edu.au.dk:

<http://edu.au.dk/fileadmin/edu/phdafhandlinger/Merete-Soerensen-ph.d.-afhandling.pdf>

(lokaliseret d. 19.3.19)

Tuborgfondet (2019). *Fra kanten til fællesskabet*. tuborgfondet.dk:

<https://www.tuborgfondet.dk/nyhed/konference-faellesskab> (lokaliseret 15.5.19)

Undervisningsministeriet (2017). *70.000 unge har hverken ungdomsuddannelse eller er i job*. Uvm.dk:

<https://uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/udd/folke/2017/feb/170222%2070000%20unge%20har%20hverken%20ungdomsuddannelse%20eller%20er%20i%20job>

(lokaliseret d. 5.5.19)

VIVE (2017). *Fællesskabsmålingen*.

Vive.dk: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/faellesskabsmaalingen-6552/> (lokaliseret 3.5.19)

W. Nielsen, A. M. & Sørensen, N. U. (2017). *Når kunst gør en forskel - unges deltagelse i kunst- og kulturprojekter som alternativ arena for sociale indsatser*. Aalborg Universitetsforlag.

Wadel, C. (2014). *Feltarbeid i egen kultur*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk AS.

Wilks, T. (2012). *Advocacy and Social Work Practice*. England: McGraw-Hill - Open University Press.

“Mit bedste minde er fra forestillingen på premiereaftenen. Da vi alle skulle på scenen. Det var lidt et magisk øjeblik. Fik følelsen af, at der var det ligemeget hvad vi fejlede, hvad vi havde oplevet, hvem vi var. Vi var bare i samme båd alle sammen. Og da det var ovre, var humøret højt. Vi var lettede og tilfredse efter. Selvom det gik lidt galt for mig, følte jeg mig som en del af noget”.

(Liv, medvirkende)